

NEPAL VISION

डेनमार्क नेपाल सोसाइटी
DANSK-NEPALESISK SELSKAB

NEPAL VISION - 34. ÅRGANG NR. 2 - EFTERÅR 2025

Dansk-Nepalesisk Selskab

Dansk-Nepalesisk Selskabs formål er at udbrede kendskabet til Nepal i Danmark samt at fremme dansk-nepalesisk samarbejde om turisme, kultur, udvikling, klimaspørgsmål m.m. Selskabet er upolitisk. Selskabets formål fremmes gennem oplysende virksomhed bl.a. på hjemmesiden, i medlemsbladet og gennem møder og foredrag, samt gennem samspil med andre foreninger, organisationer og enkeltpersoner.

Selskabet holder årligt en række møder, hvor der gennem foredrag og billeder oplyses om forskellige sider af Nepals kultur, natur og historie.

Adresse

Islandsvej 24A.
2800 Kongens Lyngby

Mail

dns@nepal.dk

Website

www.nepal.dk

Facebook

Dansk-Nepalesisk Selskab

Instagram

dansknepalesiskselskab

Medlemskab

Enkeltpersoner: 200 kr.
Par: 300 kr.
Studerende: 100 kr.
Firmaer: 500 kr.
Konto nr.: 5366-0000250334
eller Mobilepay 384800

Tilmeld betalingservice

PBS-nr. 30066502, debitorgruppenummer 00001 og dit medlemsnummer i Dansk-Nepalesisk Selskab: 3 eller 4 cifre (uden bogstav).

Nepal Vision

Udgives af Dansk-Nepalesisk Selskab.

Oplag 600 eksemplarer.
ISSN 0908-844X (Trykt udg.)
ISSN 2794-4700 (Online)

Redaktion

Jørgen Rendsvig (ansv.),
Lone Petersen, Gitte Poulsen og
Knud West Hansen.

Annoncepriser

1/1 side: 2.000 kr.
1/2 side: 1.100 kr.
1/4 side: 600 kr.

Tryk

LaserTryk.dk

Forside:

Ganesha

Foto: Peter Theill

INDHOLD

Formanden har ordet 3

Hvad var det lige der skete? Af Jørgen Rendsvig 4

Hvor er Nepal på vej hen? Af Knud Olander 7

Dagen retfærdigheden døde Af Mamata Shrestha 12

Der er altid håb Af Knud Olander 14

Klimaforandringerne udfordrer børns uddannelse Af Jule Leitenberger 18

Et møde med Ayurveda i Nepal Af Gitte Poulsen 23

Maiya Nepali Kitchen Af Nana Lange 26

Water2Nepal Af Surya Prajapati 28

Løst og fast Af Jørgen Rendsvig 32

Nepalesisk teaterstykke om identitet Af Marianne Østergaard 36

Kom i godt selskab Omtale af kommende arrangementer 38

Arrangementskalender Bagsiden

Formand
Peter Theill
Telefon: 40 76 18 42
peter@nepal.dk

Næstformand
Jørgen Rendsvig
Telefon: 42 40 10 68
jorgen@nepal.dk

Kasserer
Inger Marie Arildsen
inger_marie@nepal.dk

Bestyrelsesmedlem og
medlem af bestyrelsen for
Aarhus-afdelingen
Lone Petersen
lone@nepal.dk

Bestyrelsesmedlem
Ravi Chhetri
ravi@nepal.dk

Bestyrelsesmedlem
Neil Webster
neil@nepal.dk

Bestyrelsesmedlem
Tom Udengaard Iversen
tom@nepal.dk

Suppleant
Hans Hjordt Hansen
hans@nepal.dk

Suppleant
Knud Olander
olander@nepal.dk

Suppleant
Finn Roger Nielsen
finn@nepal.dk

Billedredaktion og
layout af Nepal Vision.
Knud West Hansen
knud@nepal.dk

Dansk-Nepalesisk Selskabs synspunkter fremsættes i Formanden har ordet. Holdninger i signerede artikler er forfatterens personlige.

FORMANDEN HAR ORDET

Det er midt i oktober, jeg skriver disse ord - det tidspunkt på året, hvor mange af os gennem tiden har besøgt Nepal. Selv kan jeg med glæde se tilbage på en del rejser, og det får mig til at tænke på den store udvikling, Nepal har været igennem, og som jeg for hver gang bemærkede, var til det bedre.

Vi oplevede så i begyndelsen af september, at de unge i Nepal sagde stop - ikke til udvikling - men til det fodslæbende tempo og den udbredte korruption. Vi har derfor udvidet sidetallet i dette nummer og prøver i et par artikler at kaste lidt mere lys over de aktuelle forhold i Nepal.

Med tanke på situationen i Nepal og det forstående valg har vi denne gang valgt et forsidefoto med Ganesha med sit elefanthoved og fire arme. Han er bredt æret i Nepal og specifikt som den, der fjerner forhindringer og bringer lykke. Han er beskytter af kunst og videnskab, og han er guddommen for forstand og visdom.

Vi har i bestyrelsen holdt vores årlige strategiseminar i september. Der var mange emner at drøfte, fra arbejdsfordelingen i bestyrelsen, til indhold af bladet og ideer

til kommende foredrag (som vi også gerne modtager fra jer). Vi besluttede os til ikke at fortsætte med on-line foredrag, da til slutningen har været meget beskeden. Til gengæld vil vi i løbet af vinteren afprøve mulighederne for at optage de fysiske foredrag og efterfølgende give vores medlemmer adgang til at se dem. For en del medlemmer er "rejsen" til Aarhus eller København ikke altid mulig, men I får så forhåbentlig muligheden for at opleve vores gode foredragsholdere via nettet.

Vi har i efteråret afholdt i alt syv foredrag i Aarhus, Roskilde og København. Emnerne har været mange, og vi prøver at holde fast i, at der både skal være foredrag om kultur, rejser og samfundsforhold. 2026 vil fortsat byde på et rigt udvalg af foredrag.

Herudover har vi både i Jylland og i Københavnsområdet mødtes til vores vandreture, hvor der er fin lejlighed til at møde hinanden og udveksle erfaringer. I Jylland har vi igen kunnet byde velkommen til et meget velbesøgt Dal bhat-arrangement.

Foreningens økonomi er i rigtig god gænge, hvilket giver os mulighed for at søsætte nye initiativer. Det arbejder vi på. Højt på ønske-

listen er en ny hjemmeside, som skal være nemmere at vedligeholde, og som dermed også kan blive mere dynamisk og opdateret oftere.

Vi savner også en web-master, der kunne have lyst til at forestå den løbende vedligeholdelse af en sådan hjemmeside. Er der én i vores medlemskreds eller én, som kender en ven, et familiemedlem eller bekendt, der vil varetage denne opgave, så er efterlysnin-gen hermed afsendt.

Hvis I er på Instagram og/eller Facebook, har I forhåbentlig bemærket, at disse to medier nu løbende bliver opdateret med nye spændende opslag og historier. Det er dansknepalesiskselskab (på Instagram) og Dansk-Nepalesisk Selskab (på Facebook).

Med planerne om et fortsat højt aktivitetsniveau i 2026 vil jeg ønske jer alle en Glædelig jul og et godt nyt år.

HVAD VAR DET LIGE DER SKETE?

- KOM DET HELT UVENTET?

Af Jørgen Rendsvig

Den 8. og 9. september 2025. Datoer, der vil blive stående i alles erindring. Sammen med den 12. september. Læs et sammendrag om, hvad der skete i de voldsomme septemberrdage.

Generation Z – de unge, der er født mellem 1998 og 2013 – havde igennem uger gjort sig bemærket på de sociale medier med hashtagget #NepoKids, som er en betegnelse for nepotismeberørnene. De unge havde bemærket, hvordan den politiske elites børn og andre børn af dem med de rigtige forbindelser blærede sig med deres luksuriøse liv, med deres Europa-rejser, med deres forbrug. Det var stærkt provokerende for den overvejende del af de unge, der måtte leve spartansk, og som kunne se frem til at måtte tage arbejde i udlandet for at skaffe penge til sig selv og familien. Deres forældre havde levet under borgerkrigen og havde oplevet monarkiets fald, og selv havde de set frem til en lysere fremtid under demokratiet med økonomisk vækst til glæde for alle. I stedet så de kun stilstand og korruption.

Regeringen havde i igennem flere år arbejdet på en regulering af de sociale medier, herunder et krav om registrering i Nepal – et krav, som mange af medierne modsatte sig. Det endte med, at regeringen fra midnat torsdag den 4. september forbød 26 sociale medier, herunder Facebook,

Instagram, WhatsApp og Messenger. Det er medier, der udover at være stedet, hvor mange får luft for deres indignation, også udgør livslinjen mellem nepalesere hjemme og i deres venner og familie i udlandet. Uanset om regeringens begrundelse var korrekt eller ej, så blev forbuddet af de unge set som en reaktion på #Nepokids-opslagene og som et anslag mod selve ytringsfriheden i landet.

Forbuddet var dråben, der udløste demonstrationerne den 8. september.

Demonstrationernes første dag
Demonstrationerne blev arrangeret og mobiliseret af aktivister fra #NepoBabies, #GenZ og journalister via TikTok, Discord og Viber, der ikke var lukket ned, samt via VPN-forbindelser, der kunne omgå spærringen af Facebook og de andre spærrede sociale medier. Tusindvis af unge mødtes fra morgentunden i byer over hele landet med sang og dans. I deres skole- og collegeuniformer kom de fredeligt med hjemmelavede plakater med slogans mod korruption og krav om et bedre liv. Den største demonstration samledes i det centrale Kathmandu, hvor

den mødte sikkerhedsstyrker, der i lang tid så passivt til. Endog selv om en afspærring på vejen til parlamentsbygningen blev forceret. Bøller havde nu sluttet sig til demonstranterne, og mængden forsøgte at trænge ind i bygningen. Først sent fik piben en anden lyd hos politiet og hos Police Armed Forces. Først gik det løs med vandkanoner og tåregas. Siden med gummikugler. Til sidst blev der skudt med skarpe skud direkte ind i mængden. En optagelse af en dreng i skoleuniform, der var ramt i hovedet, gik viralt og udløste en enorm harme og forfærdelse. Inden dagen var omme, var 19 unge blevet dræbt foran parlamentsbygningen i Kathmandu og to i Itahari i det østlige Nepal.

Chokket var enormt. Alle var forfærdede over, at dette kunne ske. Indenrigsminister Ramesh Lekhak, der havde ansvar for både politi og Police Armed Forces, trak sig tilbage mandag aften.

Demonstrationerne fortsætter på dag 2
Tirsdag den 9. september fortsatte demonstrationerne, selv om forbuddet mod de sociale medier blev ophævet sent mandag aften. Der blev sat ild til Singha Durbar,

det historiske centrum for centraladministrationen, til parlamentet, til højesteret, til præsidentens residens i Shital Niwas, til sneesevis af politikontorer, premierminister Olis hjem samt fire andre tidligere premierministres hjem, partihovedkontorer, til Kantipur Media Groups bygning, til ca. halvdelen af supermarkedskæden Bhatbhatenis butikker, til Hotel Hilton og Varnabas Museum Hotel og mange offentlige bygninger landet over. Oli nægtede at gå af, men hæren og andre sikkerhedsansvarlige instanser pressede på under timelange drøftelser i premierministerens embedsbolig i Baluwatar, og kl. 13.30 gav han op. Oli blev reddet væk fra sin embedsbolig i en militærhelikopter, stort set samtidig med at en tusindtallig skare trængte ind på området, og han blev bragt i sikkerhed i Kathmandus centrale militærforlægning. Hærchefen, Ashok Raj Sigdel, og andre topembedsmænd fløj i en anden helikopter. Kort efter trådte resten af regeringen tilbage.

Sher Bahadur Deuba og hans kone, udenrigsminister Arzu Rana Deuba, blev overfaldet i deres hjem og blev gennembanket. De blev også evakueret af en militærhelikopter, der bragte dem til militærhospitalet, hvor de stadig var i flere uger, inden de begge ultimo oktober rejste til Singapore for yderligere behandling.

Fra tirsdag eftermiddag var landet uden regering. Parlament og højesteret var i brand, og præsidenten var rådvild. Landet var

uden ledelse. Gadens parlament havde frit spil til yderligere ildspåsættelse, hærværk og røverier. Først kl. 22 påtog militæret sig aktivt sikkerhedsopgaven, men på det tidspunkt havde yderligere 54 mistet livet. Nogle uger senere blev det samlede antal omkomne opgjort til 75. Heraf var 48 døde ad skudsår, men mange omkom også under de mange påsatte brande. I alt var der 2.316 sårede, og tre uger senere var 41 mennesker stadig indlagt.

Her kan det indskydes, at i mange andre lande ville militæret have benyttet dette magtvakuum til at sætte sig på magten, udnævne en militærregering, sætte forfatningen ud af kraft og indføre diktatur. Mange mener, at Nepals hærchef og militæret i det hele taget fortjener stor ros for håndteringen af situationen fra tirsdag aften og frem til udnævnelsen af den nye, midlertidige regering.

Hærchefen gav et budskab til nationen sent tirsdag aften og lagde vægt på genoprettelse af ro og orden. Der blev erklæret udgangsforbud om natten og forsamlingsforbud om dagen i Kathmandu, Pokhara og en række andre byer. Udgangsforbuddet varede indtil 13. september.

Med hærchefen for bordenden startede der drøftelser med repræsentanter for Gen Z-bevægelsen. Gen Z og demonstranterne havde imidlertid ikke nogen ledelse, der var ingen organisation, men der udkrystallise-

rede sig en gruppe på omkring 20 personer, der deltog i rådslagningerne. Samtidig blev repræsentanter for politiske partier holdt ude. Det sociale medie Discord blev brugt af Gen Z'erne til drøftelse og afstemning om, hvem de anså som den bedste kandidat til posten som regeringschef. I løbet af onsdagen og torsdagen etableredes et tillidsforhold mellem Gen Z'erne, præsidenten og hærchefen, et forhold der blev styrket af, at Kathmandus populære 35-årige borgmester, Balen Shah, støttede Gen Z'ernes samarbejde med militæret. Endelig torsdag aften kunne Gen Z pege på den tidligere højesteretspræsident Sushila Karki som deres foretrukne kandidat til premierministerposten. Hun fik også støtte fra Balen Shah, og hærchefen anbefalede hendes udnævnelse til præsident Ram Chandra Poudel. Præsidenten foretog drøftelser med juridiske eksperter – Karki var ikke medlem af parlamentet, og det er forudsat i forfatningen, at premierministeren er parlamentsmedlem – og med politiske ledere, inden han accepterede at udnævne hende. Der står et sted om drøftelserne med de politiske ledere, at 'the army facilitated an agreement with the President to appoint Karki'. Det kan læses som, at hæren gav dem et tilbud, de ikke kunne afslå.

Efter stormen
Fredag den 12. september tog præsident Poudel Sushila Karki i ed som Nepals første kvindelige premierminister. Parlamentet blev opløst, og Karkis primære opgave blev

Tegning fra nayapatrikadaily.com den 5. september 2025

HVOR ER NEPAL PÅ VEJ HEN?

Af Knud Olander

Gen Z manifesterede sig i en historisk folkebevægelse den 8. og 9. september. Men hvor står den nye regering? Hvilke opgaver har den? Og hvor står Gen Z nu, efter urolighederne? Hvorledes forholder de store politiske partier sig til situationen? Og hvor står Gyanendra og hæren?

at føre landet frem mod et nyvalg til parlamentet den 5. marts 2026.

Karki havde et godt renommé fra sin tid som dommer. Hun havde blandt andet stået for nogle sager, der gik magthaverne direkte imod. I regeringens første uger blev der taget en række beslutninger, og der blev foretaget en række udnævnelser. Det er den almindelige opfattelse, at Karki og hendes regering ikke satte en fod forkert i denne proces. Nogle eksempler:

- På sin første dag som premierminister aflægger Karki besøg på hospitalet hos sårede fra demonstrationerne. Hospitalbehandlingen af de sårede vil være gratis, og de omkomnes familier får til delt en kompensation på 1 mio rupier hver. De dræbte erklæres for martyrer.
- Om ildspåsættelserne og ødelæggelserne siger Karki, at de forekommer planlagte på forhånd. Alt vil blive undersøgt af en særlig kommission, der straks bliver nedsat med kort deadline.
- Efter at have været lukket den 9. september genåbner Tribhuvan International Airport den 10. september.
- Mandag den 15. september udpeger Karki – efter drøftelser med Gen Z-repræsentanter – sine første tre ministre: Finansminister *Ramshore Khanal*, der har lang erfaring på tunge poster bl.a. i Nationalbanken, og som en måned forinden havde fremlagt en stor rapport om behov for nødvendige økonomiske reformer. Indenrigsminister, *herunder minister for politi og politisoldater*, Om Prakash Aryal, der er advokat. Han har gennem tiden rejst sager med anklager om korruption. Minister for energi, infrastruktur og transport, *Kulman Ghising*, kendt som manden, der fik afskaffet loadshedding og fik gjort National Electricity Agency til et overskudsforetagende.

Alle tre er de respekterede for deres hæderlighed og ubestikkelighed.

- Indenrigsministeriet erklærer onsdag den 17. september for national søragedag, hvor de omkomne skal mindes.
- Søndag den 21. september bliver yderligere fire ministre udnævnt: *Anil Kumar Sinha*, minister for industri, handel og forsyninger, lov- og justitsvæsen, jordreformer, kooperativer og fattigdomsbekæmpelse.

Jørgen Rendsvig har fulgt nepalesisk politik i en årrække. Han er regelmæssig bidragyder til Nepal Vision bl.a. om politiske emner.

Regeringen udvides med (fra venstre) Anil Kumar Sinha, Mahabir Pun, Madan Prasad Pariyar og Jagadish Kharel (Kathmandu Post)

Mandag eftermiddag kom vandkanonerne i brug (Kathmandu Post)

Mahabir Pun, minister for undervisning, forskning og teknologi. *Madan Prasad Pariyar*, landbrugsmi-nister, og *Jagdish Kharel*, minister for informa-tion og kommunikation.

- Tirsdag den 23. september offentliggør finansministeren to mailadresser, *gunasho@mof.gov.np* og *rameshore@mof.gov.np* samt frikaldsnumre til anmeldelse af uregelmæssigheder hos myndighederne.

Og med slutningen af september kom også festivalsæsonen med dashain og tihar, og dermed blev der for en periode skruet ned for tempoet i regeringens aktiviteter. Forude venter et lille halvt år, der vil indeholde vanskelige beslutninger og givetvis også store problemer for den midlertidige regering. Nogle af disse emner behandles i Knud Olanders artikel, som findes senere i bladet.

Unge skriver sig på valglisterne hos Valgkommissionen i Kathmandu. Foto: Dipen Shrestha, Kathmandu Post 11. okt

De dramatiske hændelser den 8. og 9. september 2025 vil helt sikkert indskrive sig i Nepals nyere historie på linje med Jana Andola I (1990) og II (2006). Men hvor de to sidstnævnte rettede sig mod kongedømmets magtambitioner, er det, der nu bliver kaldt Gen Z-bevægelsen, en protest imod de gamle politiske partiers forvaltning af magten i en demokratisk føderal republik. Ironisk nok de selvsamme partier og ledere, som havde været aktive i både 1990- og 2006-bevægelserne mod autokrati og kongedømme og for demokrati og parlamentarisme.

Under banneret "Ungdommen imod korruption" blev der på de sociale medier kaldt til fredelig demonstration af NGO'er og studenterorganisationer, uden at initiativtagerne havde nogen specifikke forventninger om at vælte den siddende regering eller revolutionere det eksisterende politiske system. I første omgang ville man have regeringen til at trække det annoncerede forbud imod sociale medier tilbage, og man ville udtrykke sin utilfredshed over den allestedsnærværende korruption, som - sammen med stigende ulighed, økonomisk lavvækst og manglende jobmuligheder i Nepal - havde gjort det svært for mange unge at se en fremtid i Nepal for sig.

Som beskrevet andetsteds her i bladet udviklede begivenhederne sig voldsomt efter politiets nedskydning af ubevæbnede demonstranter foran parlamentet den 8. september.

Regeringens legitimitet

Mange spørger sig selv i dag, både i Nepal og i udlandet, hvor Nepal nu er på vej hen: Vil det føderale sekulære demokrati i sin nuværende form overleve, eller vil en ny forfatning med et andet politisk system se dagens lys, og vil det ske fredeligt? Ihukommende at det tog otte år, to parlamentsvalg og ti års borgerkrig at nå frem til 2015-forfatningen.

Med den nepalesiske hærføhrers mellemkomst lykkedes det præsident Ram Chandra Poudel relativt hurtigt at nå til enighed med Gen Z-repræsentanter om udnævnelse af tidligere højesteretsdommer Sushila Karki som midlertidig regeringschef.

Imidlertid var udnævnelsen af den nye midlertidige regering og den samtidige opløsning af parlamentet efter alt at dømmes i strid med forfatningen. I følge 2015-forfatningen kunne Sushila Karki nemlig ikke blive udnævnt som premierminister, da hun ikke er medlem af parlamentet, og tilmed tidligere højesteretspræsident. Derudover kræver udnævnelse af regeringer også parlamentets godkendelse. I stedet valgte præsident Ram Chandra Poudel - med hærføhrers støtte og efter konsultationer med repræsentanter fra Gen Z, enkelte politikere, udvalgte civilsamfundsorganisationer, juridiske eksperter og ledere af konstitutionelle organer samt sikkerhedsstyrkerne - at indsætte en midlertidig regering af partiafhængige teknokrater og opløse underhuset med den opgave at gennemførevalg af et nyt parlament den 5. marts 2026. Den midlertidige regering vil gå af, når det nye parlament har sammensat en ny regering.

Ikke overraskende kaldte alle de tre store magtpartier - med til-sammen 199 mandater ud af underhusets 275 - proceduren for forfatningsstridig og ønskede i stedet parlamentet genindkaldt. Den regerende UML/NC-koalitionsregering var kun nødtvunget gået af efter pres fra hærføhreren. Lederen af regeringen, K.P. Sharma Oli, var bogstaveligt talt med demonstranter i hælene flygtet ud ad døren på sit kontor og blev hjulpet væk af hæren, i hvis varetægt eller beskyttelse han var i flere dage, uden at give lyd fra sig. Dermed blev det op til hærføhreren og præsidenten at finde en vej ud af moradset.

Efterfølgende synes der at herske enighed i den brede nepalesiske offentlighed - bortset fra de tre store partier - om, at hvis præsidenten ikke hurtigt havde godkendt udnævnelsen af Karki som midlertidig premierminister, men havde insisteret på at indkalde parlamentet, så ville regeringsdannelsen være trukket ud, og Nepal ville med stor sandsynlighed være havnet i en endnu dybere politisk krise end den, landet befinder sig i nu.

Efter udnævnelsen meddelte Karki hurtigt, at regeringen under hendes ledelse ville respektere 2015-forfatningen og leve op til dens ånd. Karki gjorde det klart, at hun ikke mente, at den midlertidige regering havde mandat til at ændre i forfatningens bestemmelser. Det måtte være det kommende parlaments opgave, udtalte hun.

Premierministerens kontor i Singha Durbar. Foto: Reuters

Regeringens opgaver

Sushila Karki har meldt ud, at den midlertidige regering maksimalt kommer til at bestå af 15 medlemmer. De foreløbige udpegede ministre er alle udvalgt på baggrund af deres meritter, partipolitiske uafhængighed og personlige integritet.

Den nye regerings hovedopgave bliver som nævnt forberedelse og afholdelse af valg til det nationale parlament, samtidig med at den skal sørge for, at landet kommer på fode igen efter de voldsomme begivenheder, som både førte til tab af menneskeliv og til mange sårede samt ødelæggelse af offentlig og privat ejendom for mange milliarder rupier. Mens dette skrives i oktober 2025, har Karkis regering bedt Nepals valgkommission om at starte forberedelserne til valget i marts. Her er regeringens fremmeste opgave at få styr på sikkerhedssituationen og garantere, at valg kan afholdes frit og retfærdigt. Under urolighederne den 9. september blev 450 politistationer brændt ned eller ødelagt, skydevåben stjålet og politi i uniform jagtet af folkemængden i gaderne i raseri over politiets nedskydning af demonstranter foran parlamentsbygningen dagen før. Der forestår derfor en større opgave for regeringen med hensyn til opbygning af befolkningens tillid til politiet og styrkelse af politiets moral. Hvis ikke det lykkes for regeringen at afholde valg til den fastsatte tid, vil det svække regeringens legitimitet og forværre den politiske krise, landet befinder sig i.

Gennemførelsen af et valg er dyrt. Regeringen er derfor allerede nu ved at finde de nødvendige midler til afholdelse af valget gennem besparelser på statsbudgettet. Men at have penge nok til afholdelse af valget udgør kun den mindste del af udfordringerne. Valgkommissionen, som har det overordnede ansvar for afholdelse af valg i Nepal, er afhængig af, at regering, sikkerhedsstyrker, politiske partier, medier og civilsamfundet alle arbejder sammen for at sikre, at valget bliver frit og retfærdigt. Valgkommissionen indkaldte derfor lige efter dashain-festivalen alle de relevante parter for at orientere og diskutere planerne for valgets afholdelse og for at få partiernes tilkendegivelser om deres deltagelse. Valgkommissionen har sat fristen for partiernes valgtilmelding senest den 16. november 2025 og for deres kandidatlistor i januar 2026. Nepal har et blandet valgsystem, hvor 165 af underhusets mandater vælges ved flertalsvalg i valgkredse og 110 ved forholdstalsvalg fra partilister.

Befolkningens støtte til regeringen vil i høj grad også afhænge af dens evne til at leve op til forventningerne om, at de ansvarlige for nedskydningen af demonstranterne og de kaotiske tilstande, der senere fulgte, bliver stillet til ansvar. Til det formål har regeringen allerede nedsat en højt profileret undersøgelseskommission. Den har fået tre måneder til at undersøge, om der kan placeres

et ansvar for, at begivenhederne den 8. og 9. september kom ud af kontrol, hvilket førte til tab af mange menneskeliv, endnu flere sårede, og ødelæggelser af offentlig og privat ejendom til mange milliarder rupier.

Regeringen agter desuden at få styr på statens budgetter ved at sætte ind mod korruption og overforbrug.

Endelig har regeringen meddelt, at den vil oprette en genopbygningsfond, når den har fået overblik over ødelæggelsernes omfang. En fond, som den håber, også udenlandske donorer vil bidrage til.

Den midlertidige regering står således over for en kæmpeopgave. På den ene side skal den føre en politik, som imødekommer Gen Z's ønsker om et opgør med de gamle partiers korruption og nepotisme, samtidig med at den på den anden side er afhængig af de afsatte politikeres samarbejde og støtte til afholdelsen af valget den 5. marts.

Den nye regering er allerede efter en måned i krydspres mellem de to grupper. Gen Z ønsker at få draget Oli fra UML og hans indenrigsminister Khadka fra NC til ansvar for nedskydningen af demonstranterne foran parlamentet og forlanger en arrestordre udstedt på dem begge. Dette ønske medførte straks en skarp reaktion fra Oli, der truede med, at hans parti UML ikke ville deltage i valget, og han satte spørgsmålstegn ved regeringens og Gen Z-ledernes politiske legitimitet. Samtidig har politiet måtte frigive anholdte for plyndringer og ildspåsættelse under urolighederne efter krav fra Gen Z-bevægelsen.

Sidst i oktober har justitsministeriets afdeling for undersøgelser af hvidvask indledt undersøgelser af K.P. Ollis (UML), Sher Bahadur og Arzu Deubas (NC) og Puspha Kamal Dahals (CPN-Maoisterne) økonomiske forhold med henblik på, om de har misbrugt deres magt som regeringsledere for egen økonomisk vindings skyld.

GEN Z's dilemma

Gen Z-bevægelsen står nu ved en korsvej. I øjeblikket har den politisk legitimitet i form af udbredt støtte, ikke kun blandt de unge, men også hos de ældre generationer, som er trætte af den udbredte korruption og den politiske ustabilitet i landet. De bliver taget alvorligt af den politiske elite og myndighederne, som samarbejder med dem om, hvordan den ændrede politiske situation skal håndteres.

For Gen Z-bevægelsen er spørgsmålet nu, om den vil eller kan transformere sig fra at være en decentral protestbevægelse på de sociale medier til en politisk bevægelse med en fælles vision og klare mål. På kort tid skal der opbygges en valgorganisation og kandidater opstilles for at kunne deltage i det kommende valg. Selv om meget af valgkampen vil komme til at foregå via de sociale medier, vil det kræve organisationstalent og økonomiske ressourcer at holde organisation og kandidater i gang.

Det bliver ingen let opgave, og i medierne rapporteres der om to fraktioner eller retninger indenfor Gen Z-bevægelsen. En radikal retning, som mener, at det nuværende politiske system ikke kan repareres, og at et nyt må opbygges ved direkte aktion. For denne gruppe er protester, SoMe-kampagner og massedemonstrationer virkemidlerne på vejen frem for at opnå de ønskede ændringer i det gamle regeringssystem, hvor de traditionelle partier med deres stærke netværk dominerer.

Den anden fraktion ønsker at gå mere reformistisk til værks og arbejde for større gennemsigtighed og ansvarlighed i statens age- ren ved at styrke de eksisterende demokratiske institutioner og arbejde indenfor den nuværende forfatnings rammer.

Uden for disse to hovedstrømninger findes der også grupper med særlige agendaer, såsom genetablering af monarkiet og Nepal som hindustat, afskaffelse af den føderale struktur og direkte valg til premierministerposten.

Uenighederne har bl.a. vist sig ved, at Gen Z-repræsentanterne på det seneste er begyndt at skændes indbyrdes med hinanden om, hvem der er bevægelsens sande repræsentanter. Enheden fra bevægelsens første dage er med andre ord ved at smuldre, her en måned efter at de voldsomme begivenheder fandt sted.

Partiernes reaktion

Afgørende for udviklingen i det politiske landskab efter den 8. september bliver også, hvordan de politiske partier vælger at reagere på den opståede situation. Vil de acceptere den midlertidige regerings legitimitet og opgave? Eller vil de tværtimod forsøge at modarbejde den for at få det nu opløste parlament genindkaldt og forsøge at genvinde magten?

De mindre partier i parlamentet har alle meddelt, at de vil deltage i det annoncerede valg. Af de tre store partier er CPN-Maoisterne de eneste, der offentligt har meldt ud, at de vil deltage i valget og arbejde for dets succesfulde gennemførelse. Maoisterne er med kun 32 pladser det mindste af de tre store partier, og partiet sad i opposition, da parlamentet blev opløst.

Partiets centralkomité har besluttet sig for at indkalde til partikonvent i november for at diskutere nyt parti-program og ny organisationsstruktur med direkte valg til ledende poster inklusive formandsposten samt en større repræsentation af unge, kvinder, dalits og marginaliserede grupper i de ledende partiorganer. Om partiets mangeårige formand Puspha Kamal Dalhal stiller op på konventet eller går af, er endnu uklart.

Maoisterne har siden 2015 forstået at udnytte rivaliseringen mellem UML og NC til skiftevis at indgå regeringssamarbejde med den ene eller den anden af dem. Ofte med støtte fra et eller flere af de små partier i parlamentet. Det tog de sig betalt for i form af politiske poster og regeringsudnævnelser, hvad der førte til såvel regeringer med ekstremt mange ministre som hyppige regeringsskift. Det skabte en situation med politisk ustabilitet, som mange især i UML og NC så som en konsekvens af det eksisterende blandede valgsystem og en for lav spærregrense.

I juli 2024, efter at NC's og Maoisternes regeringssamarbejde var brudt sammen, tilbød UML at danne flertalsregering med NC med henblik på et samarbejde om en revision af forfatningen. Revisio- nen skulle bl.a. inkludere en gennemgang af den føderale struktur og en ændring af valgloven, så de mindre partier kunne blive siet fra. Samtidig lovede UML/NC-regeringen i sit officielle manifest at sætte gang i økonomien og bekæmpe korruptionen. Det sidstnævnte, blev det i medierne fremført, for at kunne lægge låg på en række af de senere års store korruptionsskandaler med forbindelser til de to partiers inderkreds. Skandaler som ikke var blevet undersøgt til bunds af myndighederne.

Regeringens løfter forblev uforløste. En undladelse som formentlig kostede dem magten.

CPN-UML og dets formand, K.P. Sharma Oli, har klart tilkendegivet, at de betragter præsidentens handlinger som forfatningsstridige og ønsker parlamentet genindkaldt. Endvidere fralægger Oli sig også ansvaret for nedskydningen af de 21 demonstranter den 8. september og udfordrer dermed Karki-regeringens juridiske og politiske legitimitet.

På et centralkomitemøde i oktober fik Oli opbakning til sin linje og til at fortsætte som formand. Der var kritiske røster blandt de 150 fremmødte, som forlangte, at Oli skulle påtage sig det moralske ansvar for begivenhederne den 8. september og gå af. Folkets

Nedbrændt parlamentsbygning.

Foto: Angad Dhakal Kathmandu Post 10. okt.

vrede var ikke rettet mod partiet som sådan, men mod den klike, som styrer partiet. Desuden fandt kritikerne, at det var meningsløst at hævde, at UML/NC-regeringen havde været udsat for et politisk komplot. Kritikken prellede af på flertallet, som besluttede sig for, at mobilisere partiets tilhængere for en genindsættelse af parlamentet, og samtidig anklagede de Karki og hendes regering for ikke tage de nødvendige skridt for at sikre, at valget den 5. marts bliver frit og retfærdigt og for at klynge sig til magten. Centralkomiteen undlod dog direkte at nævne, om partiet ville boykotte af valget. Næste partikonvent finder sted den 13. december, hvor valg af ny ledelse for de næste fire år er på dagsordenen, og hvor Oli kan genopstille som formand.

Nepali Congress har stillet sig mindre konfrontatorisk an. NC's formand Sher Bahadur Deuba meddelte på et møde i partiet centrale arbejdskomite den 14. oktober, at han ser afholdelse af valg som grundlaget for, at landet kan komme tilbage på forfatningens grund. Betingelsen herfor var, at den midlertidige regering vil være i stand til at sikre, at valget kan afholdes på retfærdige og sikre vilkår. Ellers måtte parlamentet genindkaldes.

Deuba nævnte i sin tale, at NC's partihovedkvarter, 48 distriktskontorer og 125 partilederes og medlemmers boliger var blevet angrebet, plyndret og stukket i brand. Den personlige sikkerhed for kandidater og partimedlemmer til at føre valgkamp bliver derfor helt afgørende for NC's deltagelse. Efter hans mening var forfatningen under angreb, hvorfor han opfordrede regeringen til at igangsætte en uvildig undersøgelse af det skete.

Han mente ikke, at han selv havde begået nogen fejl som NC-partiformand og fandt, at Gen Z's krav om god regeringsførelse, et korruptionsfrit samfund og ytringsfrihed var helt legitime. NC skulle endvidere foretage en grundig analyse af det skete med henblik på at udarbejde et nyt parti-program.

Endelig meddelte Deuba, at han med øjeblikkelig virkning trak sig som partiformand på grund af sin helbredssituation, og han videregav posten til Purna Bahurda Khadka, som også er Nepals vicepræsident. Hvornår det næste partikonvent med valg af ny formand finder sted, er endnu ikke annonceret, men kræfter i partiet arbejder på, at det kan finde sted inden årets udgang.

Premierminister Karki mødes med repræsentanter for de unge

Foto: Anish Regmi - præsidentkontoret

TÆTTERE PÅ HINANDEN

Beklædning & udstyr skabt til at holde. Designet til friluftsliv.

Hæren

Hæren har indtil videre spillet en stabiliserende rolle i hele forløbet. Dog kan man undre sig over, at den ikke var bedre i stand til at beskytte regeringskontorerne i Singha Durba-paladset og præsidentens kontor, som hæren var sikkerhedsansvarlig for.

Det var hærchefen, der tog de nødvendige beslutninger og rakte ud til Gen Z-lederne og - i samspil med præsidenten, juridiske eksperter, statens øvrige sikkerhedsorganer og efter konsultationer med forskellige politiske grupper inklusive monarkisterne - nåede frem til en brugbar politisk løsning.

På grund af Nepals strategiske placering og set i lyset af den ustabile geopolitiske situation i verden er der heller ingen tvivl om, at de store landes ambassader har været konsulteret, inden beslutninger blev truffet. Indiens, Kinas og USA's ambassadører deltog alle i Karkis indsættelse.

Ekskongen

I februar i år holdt den tidligere konge, Gyanendra, en video-omdelt tale til befolkningen i anledningen af årsdagen for Ranastyrets fald i 1951. Heri omtalte han befolkningens stigende frustration over den politiske ustabilitet og den omfattende korruption. Han nævnte ikke eksplicit muligheden for genindførelsen af monarkiet, men efterfølgende var der en stigning i demonstrationer og aktivisme fra pro-monarkistiske grupper. Blandt andet blev ekskong Gyanendra i marts i år modtaget af titusindvis af mennesker i Tribhuvan lufthavn, da han ankom fra Pokhara.

Arrangørerne af demonstrationerne var en sammenslutning af partier og organisationer - Joint People's Movement Committee - som ønsker kongen tilbage som konstitutionel monark og Nepal anerkendt som hindustat. Det kan ifølge komiteen ske enten ved en genoplivning af 1991-forfatningen eller ved ændringer i den eksisterende 2015-forfatning.

Monarkisterne var også aktive i forbindelse med september-uroighederne og var indkaldt til konsultationer med hærchefen og præsidenten før den midlertidige regerings udnævnelse. Dog ikke sammen med Gen Z-repræsentanterne, som ikke ville have dem inkluderet i deres gruppe under forhandlingerne.

Senest, i anledning af dashain, holdt ekskongen Gyanendra en tale til nationen, som, uden at være konkret om den fremtidige styreform og uden at kritisere nogen, opfordrede til national enhed, nødvendigheden af at lytte til de unge og til at bygge op i stedet for at rive ned.

Konklusion

Hvordan situationen ser ud i Nepal om bare en måneds tid, og når dette læses, er det umuligt at sige noget om. Politiske konflikter har det med at udvikle sig i uforudsigelige retninger i Nepal. Den politiske situation er skrøbelig og kan let udarte sig i voldelig og uforsonlig retning.

Mange nepalesiske kommentatorer har peget på, at forfatningsændringer vil blive nødvendige for at styrke de konstitutionelle organers uafhængighed, øge provinsernes og kommunernes selvstyre og for at indføre ændringer i valgsystemet.

Der har været en udbredt træthed i den nepalesiske offentlighed over den herskende politiske kultur, hvor politisk magt bruges til at opnå personlige og økonomiske fordele. Endeligt hersker der frustration over, at de i forfatningen specificerede rettigheder til de traditionelt marginaliserede grupper, ikke er blevet konkretiseret i lovgivningen, og at magtens indercirkler fortsat domineres af de samme Chettri/Bahun-klaner som førhen.

Den politiske scene er i opbrud, og det er på nuværende tidspunkt svært at se, om Gen Z-bevægelsen kan blive en ny politisk aktør med en vision og program, som kan få befolkningens tillid og opbakning. De gamle politiske partier er i krise.

Maoisterne forsøger at tage bestik af situationen og det ændrede politiske landskab med indkaldelse af partikonvent inden årets udgang. UML's leder, Oli, har ingen planer om at gå af eller ændre i program og organisation og lægger op til en uforsonlig linje mod Karkis regering. NC kører en mindre konfrontatorisk linje end UML og har erklæret, at de vil deltage i valget, hvis sikkerheden og forholdene er i orden.

Monarkisterne og ekskongen skal også regnes med som væsentlige aktører. Hvor stor opbakningen er til en genindførelse af det konstitutionelle monarki, er tvivlsomt, men monarkisterne har forsøgt at gøde jorden for muligheden i lang tid.

I en opinionsundersøgelse, foretaget af Share Cast i 2024 og offentliggjort i Nepali Times, svarede halvdelen af de adspurgte ja til spørgsmålet, om Nepal igen skulle være en hindunation. Det er ikke det samme som at ønske kongen tilbage. Men monarkisterne øjner muligheden for begge dele.

Hæren synes i øjeblikket at være en vigtig stabiliserende faktor. Den har ikke blandet sig direkte i nepalesisk politik og har forstået at holde sig fri af partipolitisk indblanding, hvilket i dagens situation må anses for en styrke. Samtidig er hæren internationalt anerkendt for at sende flest soldater til FN's fredsmissioner ude i verden. Den har også tætte forbindelser til den indiske hær. Endvidere kan hæren mobiliseres i hele landet, hvorfor dens støtte til afholdelse af det kommende valg vil være afgørende. Som situationen ser ud nu, står hæren bag Karki-regeringen, opløsningen af parlamentet og afholdelse af valg den 5. marts.

I betragtning af at medianalderen i Nepal er på 25,3 år, og at unge mellem 16-40 år udgør lidt over 40 % af befolkningen og kun optog 11% af pladserne i det gamle parlament, så er der mange stemmer at hente for de partier, der via de sociale medier kan få de unge mobiliseret til at stemme for sig.

De unge vil formentlig stemme på de partier, som har rødder i og har ladet sig inspirere af Gen Z-bevægelsen. Det betyder umiddelbart, at det vil være de gamle partier og deres tilknyttede politiske netværk, som har mest at miste ved et kommende valg.

Hvis ikke de unge føler sig hørt, når de kommende års politik udmøntes og ikke kan se en fremtid i Nepal for sig, så kan det i værste tilfælde føre til en ny voldelig konflikt og bringe landets suverænitet i fare.

Roskilde, 18. oktober 2025

Knud Olander er tidligere rådgiver for Mellemfolkeligt Samvirke og Danida. Han har boet og arbejdet i Nepal i mere end syv år.

Besøg os i København, Field's, Lyngby, Roskilde, Næstved, Odense, Herning, Kolding, Aarhus, Randers og Aalborg eller på friluftsland.dk

DAGEN RETFÆRDIGHEDEN DØDE

Af Mamata Shrestha. Foto: Nepali Times

En statsadvokat beretter i et debatindlæg i Nepali Times om den skæbnesvangre dag, hvor tusindvis af kriminelles sagsmapper blev reduceret til aske.

Mens demonstranter tirsdag den 9. september satte ild til Kontoret for den Særlige Statsadvokat i området foran Singha Durbar, råbte de slagord, der fordømte korruptionen i regeringen.

Det så ikke ud til, at de vidste, at i virkeligheden efterforskede og retsforfulgte statsadvokatens kontor aktivt adskillige sager om regeringsskandaler. Disse sagsmapper er nu reduceret til aske.

Mens angriberne plyndrede bygningen rum for rum og brændte den ned, sagde de, at de protesterede mod regeringens manglende evne til at fange den person, der voldtog og myrdede den 13-årige Nirmala Panta i Kanchanpur for syv år siden.

Rent faktisk har distriktsadvokatens kontor udført og ledet efterforskninger mod voldtægtsforbrydere og misbrugere, hvis ofre var endnu yngre end Nirmala.

Som almindelig nepalesisk borger havde jeg læst om Nirmalas historie i medierne, før jeg kom til statsadvokatens kontor. Det var en stor sag, der rystede nationen, og det var den største voldtægtssag, jeg havde hørt om.

Men når jeg sad bag mit skrivebord som statsadvokat, gik der ikke en dag, uden at der var mindst én ny voldtægtssag. Det var en stribe rædsler på landsdækkende plan. Voldtægtsmændene var ikke ansigtsløse fremmede: mange var fædre, brødre, stedfædre, lærere, chauffører, der kendte ofrene.

Alle aldersgrupper fra alle dele af Nepal var repræsenteret i disse anklageskrifter. Jeg indbragte hver eneste sag for retten i håbet om, at forbrydelsen i det mindste i nogle af sagerne ville blive anerkendt, og at gerningsmanden ville blive straffet. Nu er alle disse sager væk. Nyheden fra Singha Durbar i denne uge, om at regeringens datacenter blev reddet fra brandstifterne, var en lettelse. Men vi mistede alle vores optegnelser. Beviserne blev aldrig digitaliseret, der var ingen backupfiler. De levede kun på papir, i blæk, i skrøbelige hvide arkivmapper med grønne snore.

Da bygningen brændte, gjorde den eneste registrering af disse forbrydelser og de kriminelles identitet det også.

Forestil dig hele kældre fyldt med disse sager: hver sag repræsenterer et offer, et ansigt, et liv. Mere end 10.000 sådanne sager er nu ulmende bunker af aske.

Singha Durbar kan blive genopbygget, mursten for mursten, ligesom den blev efter jordskælv. Men hvem skal genopbygge disse sagsmapper?

De sociale medier er grusomme: de viser politikeres hjem, fyldt med bortgemte kontanter og forkullede dollarsedler. Men de sociale medier viste ikke en hel bygning fuld af straffesager, der gik op i flammer. Røgen, der fyldte Kathmandus himmel tirsdag, bar håbet med sig om retfærdighed for tusindvis af ofre, for det meste unge kvinder.

Vores pligt som offentlige anklagere er at lede strafferetslige efterforskninger, føre straffesager, føre sagen i retten og appellere. På en normal travl dag har vi mindst fem straffesager, der involverer både ofre og gerningsmænd.

Den dag

Den 8. september, da Gen Z-demonstranterne samledes udenfor, foran Singha Durbar, var vi i politiklubben, hvor vi deltog i den første konference for kvindelige offentlige anklagere nogensinde. Vi bar vores lyseste blå sariuniformer og nystrøgne bluser. Med rank ryg fejrede vi vores succes som offentlige anklagere efter at have rejst det højeste antal sager om vold mod kvinder.

Men dagen havde andre planer for os. Klokkeren 16 blev programmet stoppet, efter at demonstranter var blevet skudt uden for Parlamentet. Statsadvokaten beordrede os til at gå hjem med det samme. Da salen blev tømt, gik en lille gruppe af os unge kvindelige anklagere og en ledende kvindelig advokat sammen gennem Bhadrakali-rundkørslen mod vores kontor.

En vred pøbel nærmede sig os. I det øjeblik de så os i vores officielle påklædning, vendte de sig mod os med verbale skældsord - ord så forfærdelige, at det ville have været nok til at føre en ærekrænkelsessag.

Offentlig anklager Mamata Shrestha ved den nyopførte Special Government Attorney's bygning i Kathmandu sidste år (til venstre), og i denne uge efter at demonstranter satte ild til bygningen og ødelagde tusindvis af sagsakter om kriminelle.

Skærmdump fra Nepali Times

Med bøjedede hoveder gik vi videre. De begyndte at spytte på os. Det var tydeligt, at de udøste deres vrede mod regeringen over os embedsmænd. Men de havde ingen anelse om, at den ledende kvindelige advokat, hvis frakke de spyttede på, havde banet vejen for den lov, der gav nepalesiske kvinder lige rettigheder til fast ejendom.

For os var hun ikke bare en advokat, hun var en helt og en figur, vi havde tilbudt i vores lovebøger. Hendes navn optræder i mange højesteretsdokumenter og skaber præcedens. Vi løb for at redde os selv fra deres vrede og nåede frem til vores kontor. Pøblen blev udenfor. Vi ventede to timer i stilhed og bad inderligt, indtil gaden var rolig nok til, at vi kunne slippe væk og finde hjem.

Den næste dag, den 9. september, var meget værre. Demonstranterne havde allerede sat ild til Parlamentet, Singha Durbar og Højesteret lige ved siden af. Så kom de for at sætte ild til Statsadvokaturen.

Som nepaleser kan jeg forstå vreden. Men som offentlig anklager bærer jeg et dybt sår. Der er nu et enormt tomrum og en enorm sorg.

Det handler ikke om tabet af en bygning eller at blive spyttet på. Det handler om de tavse ofre, hvis historier blev gemt i alle de tusindvis af sagsakter. Mange af ofrene ved ikke engang, at deres kamp for retfærdighed er tabt.

Vi er offentligt ansatte og har aldrig været tilknyttet noget politisk parti, og vi udfører vores arbejde hæderligt og uafhængigt. I kravet på retfærdighed ødelagde de selve det sted, der leverede den. 14. september 2025

Mamata Shrestha er assisterende distriktsadvokat. Teksten er oversat af redaktionen og bringes med tilladelse fra Nepali Times. Kilde: <https://nepalitimes.com/opinion/the-day-justice-died>

Girl with Balloon, Waterloo Bridge, London, Banksy, 2002

DER ER ALTID HÅB

Af Michael Vinding

I en svær tid kan man søge til kunsten, der ofte kan sætte ord og billeder på vanskelige følelser

En af mine favoritkunstnere er den mystiske og for offentligheden ukendte Banksy. Jeg elsker kombinationen af hans humor og hans skarpe kritik af autoriteterne. Men Banksy har også en blød side. Se f.eks. hans ikoniske graffiti fra 2002 'Girl with Balloon' (også kendt som 'There is always hope'), hvor en ung pige rækker ud efter en ballon i form af et hjerte.

Jeg forestiller mig, at pigen er en af de mange unge skolepiger, der deltog i demonstrationerne 8. september. Af dem, der skrev: 'Enough is enough!', og ligesom Banksys lille pige rækker ud efter en bedre fremtid.

En anden af mine andre favoritter er Banksys billede af en ung mand, der kaster en molotovcocktail mod et undertrykkende regimes soldater (se side 17). Nej: det er ikke en molotovcocktail, men en buket blomster. Figurens kropsholdning - klar til at kaste - formidler modstand, hvorimod blomsterne symboliserer håb og opfordrer til fred i en verden præget af vold og konflikt.

I Nepal har man i generationer hørt kritik af landets ledere. Af den måde, landet blev ledet på. Korruption. Nepotisme. Uligheden. At eliten levede i luksus, den almindelige befolkning i fattigdom.

Flere kunstnere var åbenlyst kritiske. Som Som Bhupi Sherchan i sin berømte 1969-digtsamling, 'A Blind Man in a Revolving Chair' ('Ghumne mechmaathi andho maanche'):

*"This is a land of hearsay and rumour
Where deaf men who must wear hearing aids
Are judges at musical contests."*
(digtet 'This is a Land of Hearsay and Rumour').

Og fra samme digtsamling de berømte linier:

*"There can be no dawn without the setting
of some stars
The country cannot be made without the
dying of some sons."*
(digtet 'In Memory of the Martyrs').

Og som sangeren Gopal Yonjan, hvis patriotiske sang 'The Country demands Blood' (deshle ragat maage) nu bliver udlagt som en modstand imod regimet:

*"I am a son of Nepal who will never
kowitz to anyone.
You can behead me, but I will never bend
the knee.
I can withstand fire, but will not stand
injustice.
If the nation demands blood, I will sacrifice
myself.
My mother will not weep, for she is the*

daughter of a Nepali."

Siden Ranaernes fald kan Nepals styreform bedst betegnes som kleptokrati. Specielt siden Panchayat-systemets fald og demokratiets introduktion.

Kun ganske få premierministre har beholdt deres gode ry. Jeg kan nævne to. B.P. Koirala, kendt som Nepals Gandhi. Jeg husker ham som en yderst beskeden mand, der selv med en fremskreden kræft havde en ualmindelig skarp hjerne.

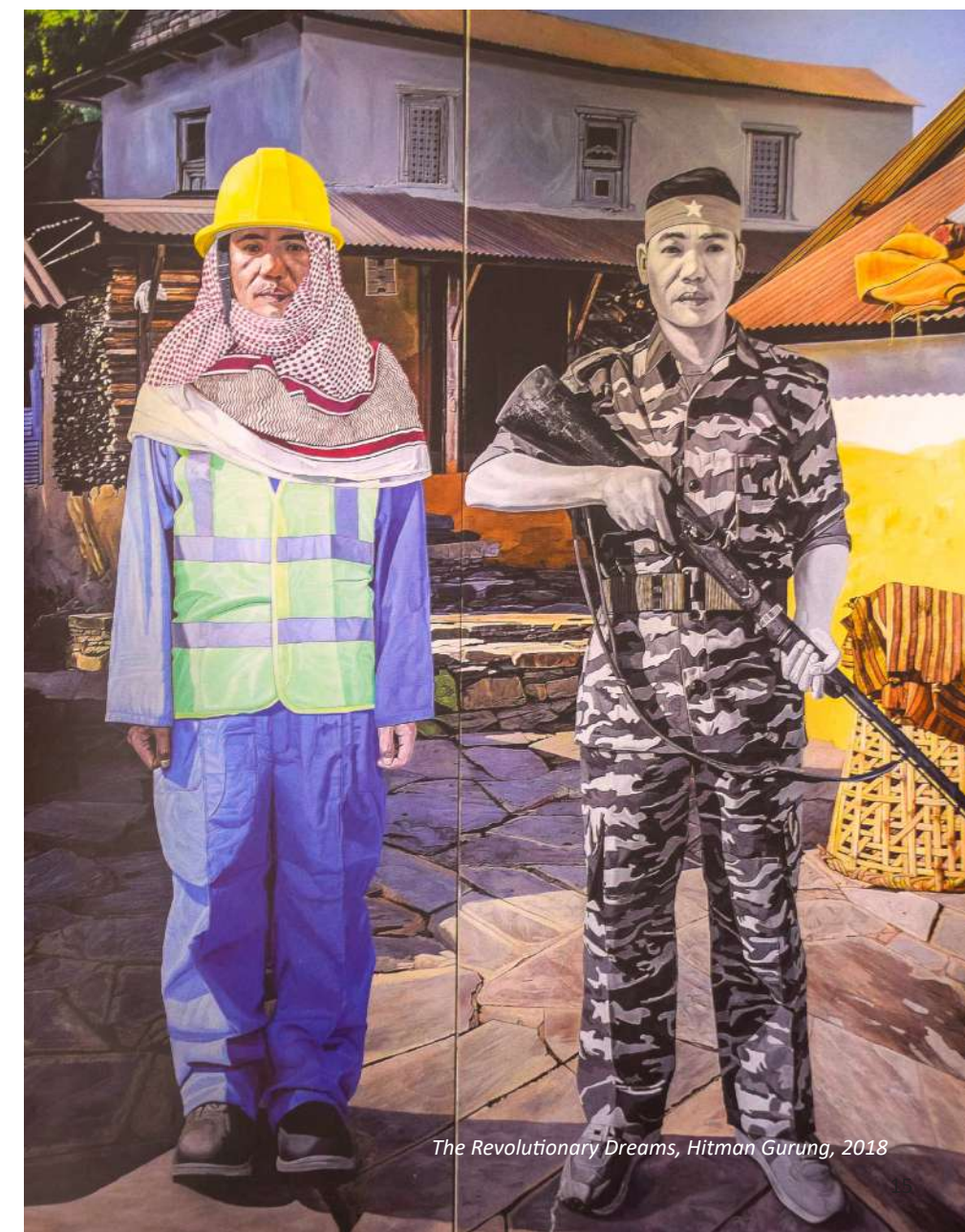
Og Krishna Prasad Bhattarai (Kishunji), også fra Nepal Congress Party. Intellektuel og med en god portion humor. Det siges om Kishunji, der var premierminister i to omgange, at han kom til sin embedsbolig med en lille kuffert – og at han forlod embedsboligen med en lille tom kuffert. Det er derfor, at han fik kælenavnet *sant(a)*, 'dydig', 'retskaffen', 'helgen'.

Når talen går på de få retskafne politikere bliver nuværende nepalesiske ambassadør i Danmark Sumnima Tuladhars far, Padma

Ratna Tuladhar (1940-2018), også nævnt. Han var en uafhængig kommunistisk leder, menneskerettighedsforkæmper og minister få måneder i 1994-95.

Og tidligere minister Yogendra Man Sherchan (poeten Bhupis bror, se ovenfor), der ligesom sin ven og mentor B.P., var fængslet otte år i Sundarijail (1960-68) – for at blive dræbt i en mystisk trafikulykke efter sin løsladelse.

Men som sagt var hovedparten af politikerne efter Rana-dynastiets fald korrupte. Specielt efter demokratiets indførelse. Den maoistiske leder, tidligere premierminister Pushpa Kamal Dahal (Prachanda), har vist sig som en af de værste. Også tidligere premierminister K.P. Sharma Oli, der i 1970'erne var del af en revolutionær bevægelse i Jhapa i det sydøstligste hjørne af Nepal. Der var i 1970'erne og 1980'erne mange små revolutionære bevægelser – i juli 1985 sprængte en af dem flere bomber i Kathmandu, bl.a. på Annapurna Hotel – resterne af den kvindelige receptionist fandt man i loftet! Og Sher Bahadur Deuba.

The Revolutionary Dreams, Hitman Gurung, 2018

Og Girija Koirala (B.P. Koiralas yngre bror) - der i 1973 sammen med sin fætter, den senere premierminister, Sushil P. Koirala, deltog i den succesfulde hijacking af en pengetransport fra Kathmandu til Biratnagar. Og Deuba. Og. Og. Og.

I diskussioner med mine nepalesiske venner har jeg altid sagt, at man ikke kun skal kritisere de såkaldte ledere, men også de vælgere, der valg efter valg stemmer på de korrupte politikere.

Nepal har dog haft sine protestvalg. I 1981 blev en ukendt kvinde, Nani Maiya, således valgt til Nationalforsamlingen (*Rastriya Panchayat*), da hun overraskende besejrede en af systemets ledende figurer.

Da jeg forleden talte med en nepaleser om urolighederne, svarede han kort – ked af det: *”Khatam. Ke Garne?”* [Nepal er] færdig. Hvad kan man gøre?

Nu er det vigtigt, at civilsamfundet, kunstnere, intellektuelle, pressen, og ansvarlige politikere forsøger at vende stemningen – husker Banksys lille pige: Der er altid håb!

Der venter en stor – og vigtig – opgave for den nyudnævnte overgangspremierminister, tidligere højesteretspræsident, Ms Sushila Karki, for Genji (Gen-Z) bevægelsen, for de politiske partier og for resten af befolkningen. Den vigtigste opgave her og nu er at skabe ro og stabilitet og (gen)oprette tillid til demokratiet. Og at valget 5. marts bliver gennemført på fredelig og demokratisk vis. Det bliver svært, men: Der er altid håb!

Michael Vinding, dr.phil., er etnograf og har siden 1972 foretaget feltstudier i Mustang distriktet, hvilket har ført til mange artikler og bøger om Thakali folket. Michael Vinding er diplomat og har bl.a. været chef for Danmarks repræsentationer i Bhutan og Afghanistan.

Flower Thrower, Bethlehem, Banksy, 2005

Oplev smagen af Nepal hos Maiya Nepali Kitchen

Her bringes nepalesisk madkultur til Danmark med fokus på tradition, kvalitet og hjemmelavede retter. Navnet “Maiya” betyder “mor” og bruges også som et kærligt kælenavn i Nepal.

Menuen rummer klassiske retter som Thali og Momo, tilberedt med omhu og traditionelle krydderier. Alle retter laves af friske råvarer, og du kan vælge, om de skal være milde eller stærke, så smagen passer til dig.

RESERVER NU MED
BESKEDEN “NEPAL15”
FOR AT FÅ 15% RABAT

KARMA, KLOSTERLIV & KATHMANDU DALEN

Forårs grupperejse med dansk & nepalesisk rejseledelse

8 dage med kultur, natur og arkitektur
8 dage med ayurveda & yoga i bjergene

13. feb. - 2. mar. 2026
35.900 kr. alt inklusiv

TAG MED TIL VORES NEPAL
En rejse med kant, sjæl og passion, hvor du rejser med to erfarne og eminente formidlere med brændende kærlighed til Nepal - så bliver ikke meget bedre!

33 117 117 | GRACETOURS.COM

KLIMAFORANDRINGERNE UDFORDRER BØRNS UDDANNELSE I GANDAKI-PROVINSEN

INDSIGTER FRA ET PRAKTIKOPHOLD HOS CHILDREN-NEPAL

Af Jule Leitenberger, Foto: DIB

Samarbejdet mellem CHILDREN-Nepal (CN) og Dansk International Bosætningservice (DIB) begyndte i 2016 - eller i nepalesisk tidsregning i 2072 BS.

CN og DIB er to organisationer, som på hver deres måde arbejder for at forbedre levevilkårene for Nepals landbefolkning på en bæredygtig måde.

Jeg blev selv en del af dette samarbejde, da jeg i oktober 2024 rejste til Nepal for at tilbringe tre måneder i praktik hos CHILDREN-Nepal. Opholdet var en del af min kandidatuddannelse i Human Security ved Aarhus Universitet, og gennem DIB fik jeg mulighed for at indgå i deres partnerskab med CN. Det blev tre måneder fyldt med feltarbejde, interviews og møder med børn, familier og lokalsamfund.

Jeg havde aldrig tidligere sat fod i Asien. Mødet med Nepal - bjerglandskabet, menneskene, farverne, lydene - var intenst. Jeg blev hurtigt en del af CN's hverdag, omgivet af engagerede medarbejdere, der arbejdede med alt fra børns rettigheder og ungeindsatser til støtte for marginaliserede kvinder og familier på kanten af samfundet. Tiden i Nepal blev uforglemmelig - ikke mindst fordi jeg fik mulighed for at bidrage til et forskningsprojekt, der kom til at stå mig meget nær: en undersøgelse af, hvordan klimaforandringer påvirker børns adgang til skolegang i Gandaki-provinsen.

To organisationer

CHILDREN-Nepal (CN) er en fairtrade, non-profit NGO, der arbejder for at fremme børns og unges rettigheder, velfærd og udvikling - og for at styrke deres familier, især dem der lever på samfundets yderste kant. Organisation blev grundlagt i 1995 af en gruppe nepalesiske mænd, der selv havde oplevet diskrimination, vold og udnyttelse i deres barndom. Deres baggrund gjorde dem dybt bekymrede for de mange børn, som stadig i dag vokser op uden adgang til basale behov som husly, sundhedspleje og tryghed.

CN er opdelt i tre afdelinger: Børn, unge og familievelfærd, Projektafdelingen samt Suramukhya fairtrade. I hjertet af Pokhara ligger CN's hovedkvarter, som rummer kontorer, undervisningslokaler og mødefaciliteter. Uden for byen har CN et kursuscenter i landlige omgivelser med plads til 50 overnattende kursister. Omkring 20 engagerede medarbejdere arbejder hos CN med projektledelse, socialrådgivning, workshops for marginaliserede kvinder og computerundervisning for børn. Derudover driver organisationen en fairtrade-produktion, hvor 10-15 kvinder kan få en indkomst gennem syning og broderi (Suramukhya fairtrade).

CN's vision er et fremtidigt Nepal med velfungerende lokalsamfund, hvor børn oplever, at de har rettigheder. For at nå dette mål styrker organisationen både børn, unge og deres familier - og forbedrer livskvaliteten for kvinder med lav indkomst gennem tilegnelse af færdigheder inden for forskellige former for håndarbejde.

Dansk International Bosætningservice (DIB) - blev stiftet i 1988 af fire ildsjæle med baggrund i arkitektur og byggeri. Deres oprindelige ambition var at bidrage til bæredygtige boliger og lokalsamfund i udviklingslande. I de første 15 år var DIB involveret i bosætningsprojekter i blandt andet Bolivia, Cambodja, Malaysia, Sri Lanka, Sydafrika og Thailand, hvor de fungerede som samarbejdspartner for offentlige myndigheder, private virksomheder og andre organisationer med samme fokus.

Et generationsskifte i organisationen ændrede kursen, men den holistiske bæredygtighedstanke blev bevaret. I dag ligger kerneydelsen især i "hjælp til selvhjælp" - at opbygge stærke, modstandsdygtige lokalsamfund. Mange af DIBs projekter er finansieret af Danida og følger Civilsamfundspolitikken fokus på samarbejde, fortalervirksomhed, kapacitetsopbygning og støtte til civilsamfundsorganisationer i udviklingslande.

I dag arbejder DIB i blandt andet Bolivia, Tanzania, Filippinerne, Nepal, Ghana og Sydasiens, hvor de støtter lokale partnerorganisationer i at udvikle og gennemføre nyskabende projekter. Visionen er klar: en verden, hvor alle har lige rettigheder og muligheder for at skabe gode levevilkår - med respekt for sociale, økonomiske og miljømæssige hensyn.

- ét mål

Opstarten af samarbejdet mellem DIB og CN var en smule tilfældig. I 2016 blev mange kræfter lagt i at styrke relationen og opbygge et indgående kendskab til hinanden.

Samarbejdet har nu været i næsten 10 år, og der har været fem projekter i perioden. Det fælles mål har været - og er stadig - at støtte bæredygtig udvikling i landsbyerne, især blandt børn, kvinder og marginaliserede grupper. Fokus har været at forbedre levevilkårene gennem initiativer som fremme af økologisk landbrug og sikring af bedre adgang til mad for børn og familier.

Huse i en lille landsby i Parbat-distrikt

De fem projekter gennem årene:

2016 – 2017 – Partnership Intervention
2018 – 2022 – Enhanced Rural Livelihood
2022 – 2023 – Increasing the Participation of Women and Marginalised Groups in Sustainable Livelihood Activities
2023 – 2024 – Food for Thought
2024 – 2026 – Climate Resilient Communities in Nepal

For mere info om projekterne og blogindlæg, se DIBs hjemmeside:
<https://www.dib.dk/projekter/nepal/>
Eller følg med på Instagram: <https://www.instagram.com/dib.ngo/>

Mange af de deltagende familier bor i områder med begrænset infrastruktur og lever af landbrug uden andre indkomstmuligheder. Projekterne har derfor ofte haft samme tilgang: at formidle viden gennem workshops, styrke marginaliserede grupper, som er blevet undertrykt af kastesystem og kønsroller, og tilbyde undervisning i alternative indkomstkilder.

Jeg har mødt kvinder, der gennem projekterne har lært både landbrugsmetoder og håndværk - og som med stolthed fortalte, at de for første gang tjente deres egne penge. Jeg har talt med børn, hvis drøm om en bedre fremtid hviler på muligheden

for at fortsætte i skolen - også når klimaforandringerne udfordrer familiens økonomi.

Klimaforandringerne skaber voksende udfordringer

I mit speciale blev det hurtigt tydeligt, hvor hårdt klimaforandringerne rammer Nepal - og hvor direkte konsekvenserne er for børns adgang til uddannelse. Nepal er blandt de lande i verden, der er mest sårbare over for klimaforandringer. Over halvdelen af befolkningen lever af subsistenslandbrug, hvilket gør dem dybt afhængige af stabile nedbørsmønstre, forudsigelige årstider og jord, der kan dyrkes år efter år. Når vejret ændrer sig, rammer

det derfor ikke kun økonomien, men hele den sociale struktur.

I Gandaki-provinsen, hvor mit feltarbejde fandt sted, betyder uregelmæssigt nedbør, kraftige regnskyl, jordskred og oversvømmelser, at mange familier hvert år står i fare for at miste hele deres høst. Når regnen kommer for tidligt eller for sent, eller når den falder med så stor kraft, at markerne oversvømmes, bliver årets arbejde ødelagt på få timer. For de fleste familier er høsten ikke blot mad på bordet, men hele fundamentet for den økonomi, der skal dække alt - fra skoleudgifter til husreparationer.

*CHILDREN-Nepal og jeg
- fælles indsats for bedre vilkår for børn*

Når landbrugslivet forringes, mindskes familiernes økonomiske råderum. Midler til skolegang bliver en luksus, så mange ikke længere har råd til at sende børnene i skole. Selvom Nepals forfatning garanterer gratis skolegang frem til et vist klassetrin, er virkeligheden mere kompleks. Der skal stadig betales for uniformer, bøger og materialer - og i de højere klassetrin også for eksamensgebyrer og ekstraundervisning. For en familie eller en enlig mor, der netop har mistet årets høst, kan selv et lille beløb være uoverstigeligt.

Klimaforandringerne skaber dermed en kædereaktion: Når økonomien vakler, bliver børn holdt hjemme. Nogle må hjælpe til i landbruget, passe husholdningen, hjælpe til på naboernes marker, eller må tage sige af de mindre søskende. Det betyder ikke alene pauser i deres uddannelsesforløb - ofte vender de aldrig tilbage til skolen. I stedet fastholdes de i det samme mønster af fattigdom, som deres forældre har levet med, og som klimaforandringerne kun forstærker.

Derudover fører klimaforandringer til øget fødevareusikkerhed. Når maden ikke rækker, eller når kosten bliver ensidig og næringsfattig, går det ud over børns sundhed, koncentration og læringsevne. For lærere, som jeg talte med under feltarbejdet, er det en mærkbar virkelighed: børn, der møder trætte i skole, er for sultne til at lytte eller børn, der bliver væk, fordi de er syge. Infrastrukturen omkring skolerne er også sårbar. Mange skoler i landområderne ligger i udsatte områder, hvor jordskred, oversvømmelser eller ødelagte veje kan gøre det umuligt for børn at komme frem. Forældre kan blive tvunget til at holde deres børn hjemme i dage eller uger ad gangen - og i de perioder går vigtig undervisning tabt.

Selvom klimaforandringer i første omgang fremstår som et miljøproblem, bliver det derfor hurtigt tydeligt, at de også er en social og strukturel udfordring. De rammer hårdest blandt de familier, der i forvejen er marginaliserede på grund af kaste, køn eller geografi.

For at bryde denne udvikling kræver det en kombination af løsninger på kort sigt og langsigtet kapacitetsopbygning. Det handler om at hjælpe familierne med at tilpasse deres landbrug til de nye klimatiske vilkår, at styrke deres økonomiske modstanddygtighed - og samtidig sikre, at børns uddannelse prioriteres, selv i krisetider. Netop her spiller samarbejdet som det mellem CN og DIB en central rolle: ved at kombinere lokal viden med international støtte kan nepaleserne skabe løsninger, der både adresserer de akutte behov og lægger fundamentet for, at børn kan fortsætte i skole på trods af klimaforandringer.

For mig personligt blev praktikken en mulighed for at se, hvordan udviklingsarbejde kan fungere i praksis, når det kombinerer lokale kræfter, international støtte og en klar vision. Jeg rejste hjem med en dybere forståelse for både Nepal, klimaforandringernes konsekvenser og betydningen af, at børn får mulighed for at gå i skole. For det er børnenes fremtid, det hele handler om.

Eleverne på en skole i Lamjung-distriktet samles på skolegården til morgengymnastik, før dagens undervisning går i gang

Et par huse ligger afskåret fra infrastrukturen på et lille bjerg i Tanahun-provinsen. Her har CN's indsats bidraget til at forbedre familiernes levilkår gennem formidling af viden om økologisk landbrug.

TAG TIL NEPAL MED BERING TRAVEL!

BERING TRAVEL
www.beringtravel.com

Oliebehandling ved Kaya Ayurveda

ET MØDE MED AYURVEDA I NEPAL

Af Gitte Poulsen

Ayurveda, den traditionelle lægekundskab fra Indien har en lang, broget og stadig ukendt historie, men har i de senere år fået udbredelse som et new age-tilbud. Hvad er baggrunden, hvilken filosofi ligger der bag, og hvilket begrebsapparat benyttes?

Hvad er Ayurveda?

Ayurveda er et ældgammelt indisk medicinsk system, der bogstaveligt talt betyder "videnskaben om livet" (āyus = liv, veda = viden/videnskab). Ayurveda er en holistisk tilgang til sundhed og velvære, der fokuserer på forbindelsen mellem krop, sind og ånd. Målet er at genskabe den enkeltes balance gennem kost, livsstil, urter, yoga, meditation og andre behandlinger, der skræddersyes til specifikke behov.

De seneste ti år har jeg beskæftiget mig indgående med Ayurveda, især i Indien, men også i Kathmandu. Her deler jeg noget af min viden og mine erfaringer.

Ayurveda i den moderne verden

Ayurveda vinder i disse år popularitet på den alternative sundhedscene, især på grund af sin holistiske tilgang. En klassisk ayurvedisk tekst, Suśrutasamhitā (nedskrevet mellem 100 f.v.t. og 600 e.v.t.), nævner fire nødvendige elementer for succesfuld behandling: lægen, patienten, medicinen og behandleren. En ayurvedisk læge har typisk gennemgået en længere uddannelse og er ofte også "almen" læge. En ayurvedisk behandler er den, der udfører terapien, evt. massagen, eller i Danmark én, der vejleder i ayurvedisk principper uden at være uddannet læge.

Det ældste bevarede manuskript af denne tekst stammer interessant nok fra Kathmandu og er dateret til 878 e.v.t.

Vore dages individualiserede tilgang til sundhed er også en vigtig årsag til Ayurvedas fremgang. Vi er alle forskellige, og hvad der

skaber balance, varierer fra person til person. Nogle trives med høj aktivitet, andre har brug for ro. Nogen spiser fem gange om dagen, mens andre foretrækker længere fasteperioder.

Selvom der mangler videnskabelig evidens for doṣa-teorien (se senere), fokuserer Ayurveda på en varieret kost med friske, uforarbejdede fødevarer, især korn og bælgrugter. Den lægger vægt på en balance mellem de seks smage og krydderier, uden for meget fedt. Kosten er ofte vegetarisk, men fisk og fjerkræ anbefales også til visse individer. Ayurveda understreger vigtigheden af at spise opmærksomt, med fokus på madens smag, duft og tekstur og at minimere forstyrrelser under måltiderne. Filosofien fremmer varige livsstilsændringer i en ramme af indisk filosofi og medicinsk brug af krydderier og urter.

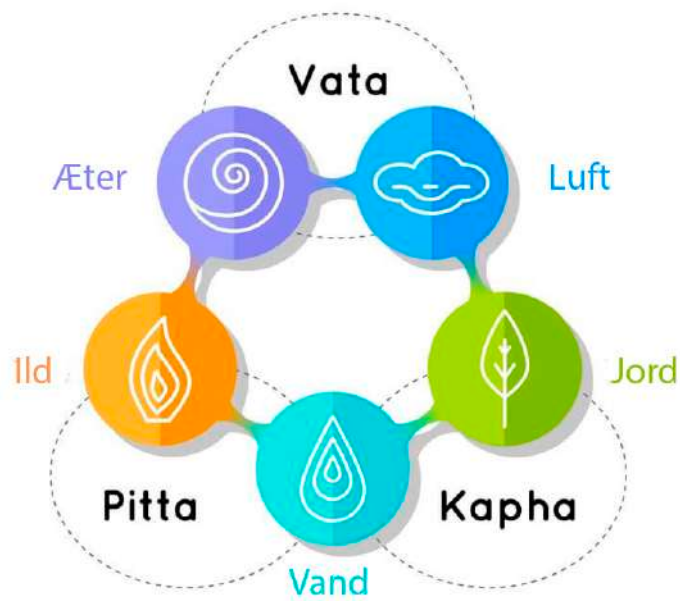
Mit indtryk er, at Ayurveda sjældent kommer i konflikt med konventionel medicin og sjældent interfererer negativt med medicinsk behandling. Det er dog vigtigt at være opmærksom på, at nogle ayurvediske lægemidler kan indeholde tungmetaller. Derfor er det afgørende at finde en dygtig og betroet læge eller behandler.

Baggrunden for Ayurveda

Ayurveda er et komplekst system, der er udviklet over cirka 2000 år. Man behøver ikke at forstå filosofien og principperne for at modtage ayurvedisk behandling eller leve "ayurvedisk", men her er en kort introduktion.

Ifølge Ayurveda består alt i verden, inklusive mennesker, af fem grundlæggende elementer, som f.eks. også ses i de populære bedeflags farver:

- Ild (agni): Varm, skarp, transformation. I kroppen forbundet med fordøjelse, stofskifte, kropstemperatur og intelligens.
- Luft (vāyu): Let, bevægelse, tør, ru, kold. I kroppen forbundet med vejrtrækning, tankevirksomhed og blodcirkulation.
- Jord (prthvī): Tung, stabil, grov. I kroppen forbundet med knogler, muskler, hud og hår, der alle giver støtte og form.
- Vand (āp): Flydende, sammenhængende, blød, kold. I kroppen forbundet med væsker som blod, lymfesystem, spyt og slim.
- Æter (ākāśa): Rum, tomhed, potentiale, lethed. I kroppen forbundet med tomme rum som porer, hulrum, fordøjelseskana og luftveje. Æter er grundlaget for elementernes interaktion.

De Ayurvediske Typer (Doṣa)

Når de fem elementer mødes, danner de tre biologiske energier, doṣaer, der styrer alle fysiske og mentale funktioner og former vores personlighed og fysiske fremtoning. Doṣaer menes også at påvirke søvnvaner, motion og daglige rutiner.

Vores medfødte konstitution (prakṛti) er unik og uforanderlig, men vores doṣa-sammensætning påvirkes livet igennem af omgivelser, kultur, årstider, tanker og mad – og især, hvordan vi fordøjer den. I Ayurveda er det mindst lige så vigtigt at identificere aktuelle ubalancer (vikṛti) i doṣaerne, da disse kan ændre sig. Ved at forstå din doṣa kan du identificere ubalancer og opnå større fysisk og mentalt velvære.

Ayurveda anbefaler generelt en kost, baseret på ens doṣa. Her er et overblik over de tre doṣaer og deres kostenbefalinger:

- **Vāta (luft + æter):**
 - I balance: Kreativ, entusiastisk, fleksibel, hurtigtænkende.
 - I ubalance: Angst, rastløshed, søvnløshed, tør hud, forstoppelse, ledsmerter.
 - Kost: Foretræk sødt, salt og surt. Minimer bittert, astringerende og stærkt.
 - Karakteristika: Vāta-dominerede personer er bevægelige og hurtige, men også let påvirkelige og rutinehadende. De er tilbøjelige til kulde, tørhed og nervøsitet og har brug for ro, regelmæssighed, varme og fugt.
- **Pitta (ild + vand):**
 - I balance: Intelligent, fokuseret, modig, leder, god fordøjelse.
 - I ubalance: Vrede, irritation, udbrændthed, sure opstød, hududslæt, inflammation.

- Kost: Foretræk sødt, bittert og astringerende. Minimer stærkt, salt og surt.
- Karakteristika: Pitta-dominerede personer er ambitiøse og mentalt hurtige, men kan blive vrede og har tendens til udbrændthed. De bliver let varme og kan have problemer med migræne. De har brug for enkelhed og perioder uden planer.

- **Kapha (jord + vand):**
 - I balance: Kærlig, rolig, stabil, tålmodig, stærk immunitet.
 - I ubalance: Sløvhed, vægtøgning, slimproduktion, depression, passivitet, forkølelse.
 - Kost: Foretræk bittert, astringerende og stærkt. Minimer sødt, surt og salt.
 - Karakteristika: Kapha-dominerede personer er trofaste og stabile. De er ofte langsomme, lidt tunge og kan gå i baglås under pres. De har tendens til lavt stofskifte og svært ved at fordøje fede ting og mælkeprodukter. De har brug for motion, bevægelse og varme.

Alle mennesker har alle tre doṣaer i sig i forskellige proportioner, ofte domineret af en eller to (f.eks. pitta-kapha eller vāta-pitta). Ayurveda handler om at få det bedste ud af vores medfødte kvaliteter. En kapha-domineret person skal ikke tvinges til at være skarp som en pitta, men i stedet udvikle sine iboende kvaliteter som stabilitet og blødhed.

Hvordan bestemmer du din doṣa?

En ayurvedisk behandler kan bestemme din doṣa ved at se på din fysiologi (fysisk fremtoning, kropsbygning, puls), dine psykologiske karakteristika og gennem samtale om dine helbredsmæssige reaktioner og udfordringer. Du kan også finde diverse tests online.

Ayurveda i Nepal

I Indien og Nepal anslås det, at op mod 80% af befolkningen benytter ayurvedisk behandling, ofte i kombination med konventionel medicin. I Nepal oplevede jeg især Ayurveda som en integreret

del af husmoderråd og hverdagsmedicin. Ligesom min danske mor ville foreslå cola mod ondt i maven eller kamille te ved forkølelse, har min nepalesiske ”mor” altid givet mig varmt vand med sort salt mod maveproblemer og ”auśadhi pānī” (medicinvand) med gurkemeje, spidskommen, ingefær, salt og ajowan mod forkølelse og andre lidelser.

Kaya Ayurveda i Nepal

Kerala i Sydindien er verdenskendt for sine ayurvediske behandlinger og mange retreats. Selvom Nepal endnu ikke er lige så kendt for ayurvedisk turisme, er potentialet stort. En nøglefigur for Ayurveda i Nepal er dr. Rishi Ram Koirala, en pioner, der dedikerede sit liv til at standardisere og højne niveauet af ayurvedisk praksis. Dr. Rishi lagde særlig vægt på tanken om, at sand sundhed ikke blot er fravær af sygdom, men derimod balance i sind og krop, og mente, at en dyb selvforståelse var første skridt mod en bæredygtig livsstil.

Dr. Rishi var med til at etablere Ayurveda Health Home, et ayurvedisk center ca. 10 km fra centrum af Kathmandu, som stadig er aktivt i dag. Hans arv videreføres og udvikles. I 2023 åbnede et team af stærke kvinder, heriblandt læger, uddannet under Dr. Rishi, et nyt center for Ayurveda i hjertet af Kathmandu ved navn Kaya Ayurveda.

Kaya Ayurveda er blevet et fast holdepunkt på mine Nepal-ture, hvad enten det er for en afslappende massage efter en bjergvandring, behandling af forkølelse eller en hel udrensning. Jeg er gang på gang blevet imponeret over stedets kvalitet og dedikation, og har haft mange tilfredse gæster med derhen.

Dr. Sabina Khadka, en af de ayurvediske læger og medejere af Kaya Ayurveda, udtaler: ”Hos Kaya Ayurveda bydes hvert individ velkommen, ikke blot som patient, men som et helt væsen, der fortjener medfølgende pleje og indre balance. Hver enkelt behandling skræddersyes til individets konstitution, ubalancer og livsstil. Selv om nogle måske ankommer for at søge lindring fra sygdom, forlader de ofte stedet med meget mere – fornyet energi, en følelse af

klarhed og en dybere forbindelse til sig selv. Hos Kaya Ayurveda tror vi på, at ægte healing er mulig, når ældgammel visdom møder hjertevarm pleje.”

Ayurvedisk livsstil

Når du har fået bestemt din oprindelige doṣa eller identificeret dine ubalancer, kan du bruge denne information til at implementere ayurvediske principper, især gennem kosten. De seks smage er centrale, da de kan påvirke doṣaerne forskelligt.

Andre ayurvediske principper, der nemt kan integreres i hverdagen og som vinder stor popularitet i Vesten, inkluderer:

- Start dagen med en kop varmt vand (Ayurveda anbefaler generelt aldrig iskoldt vand).
- Brug en tungeskraber af metal.
- Olieskylling af munden (oil-pulling).
- Drik en kop varm mælk med gurkemeje, kendt som en Golden Latte.

Ayurvediske behandlinger

Udover en konsultation med en læge, der typisk resulterer i anbefalinger om kost, motion og mentalt helbred, er ayurvediske behandlinger også populære. Du kan vælge enkelte behandlinger eller et skræddersyet forløb med fokus på f.eks. udrensning (pañcakarma), vægttab, stresshåndtering, skønhedspleje, smerter eller blot afslapning og velvære.

Her er nogle eksempler på populære behandlinger:

- Abhyaṅga: Helkropsmassage med varme, medicinske olier valgt specifikt til at balancere din doṣa. Teknikken kombinerer lange, glatte strøg med dybere tryk for at stimulere lymfesystemet, forbedre cirkulationen og berolige nervesystemet.
- Marma: Blidt tryk på kroppens energipunkter, svarende til akupunkturpunkter, for at stimulere energistrømmen og genoprette balance. Effektivt mod smerte og stress.
- Picu: Varme, olierede bomuldsklude eller urteposer placeres på kroppen for at lindre smerte, stivhed og inflammation.
- Śirodhāra: Bogstaveligt talt ”at flyde over hovedet”. Varm olie hældes langsomt over panden for at berolige nervesystemet og reducere stress, søvnløshed og hovedpine. Dette er ofte en ”enten-eller” oplevelse, men min personlige favorit.
- Pañcakarma: Betyder ”de fem handlinger” og er en traditionel ayurvedisk detox, der fjerner affaldsstoffer og genopretter doṣa-balance. Det er et længere forløb (7-21 dage), der kan involvere terapeutisk opkastning, næseudrensning og rensning af tyktarmen – ikke for sarte sjæle.

Hvis du ønsker at læse mere om Ayurveda på dansk, anbefaler jeg ”Ayurveda for begyndere: en introduktion” af Lise Faurschou Hastrup. Bogen indeholder også en doṣa-test og forskellige ayurvediske opskrifter og råd.

En anden sjov fortælling om mødet med Ayurveda fra et dansk perspektiv finder du i bogen ”En fortælling om at være træt” af Anders Haahr Rasmussen.

Information om Kaya Ayurveda kan findes på deres hjemmeside: <https://kayaayurveda.com.np/>

Gitte Poulsen har studeret sanskrit, boet i Varanasi og Kathmandu og rejst i området i over 10 år. Hun har beskæftiget sig med Ayurveda på hobbyplan i mange år og har prøvet behandlinger og læger både i Europa, Indien, Sri Lanka og Nepal.

Tekst og foto: Nana Lange

KØBENHAVN

På årets sidste sommerdag mødes vi tre Nepalelskende, cykelvarme og dal bhat-spændte venner på Amager, hvor en ny restaurant åbnede dørene her i sommer. Undertegnede har boet og arbejdet korte perioder i Nepal og står over for min tiende rejse dertil her til november. Sonia har boet og studeret der for 10 års tid siden, og Peter har ligeledes rejst dertil mange gange i forbindelse med sin dedikerede meditationspraksis. Nu samles vi her, ivrige og lystige, nemme at begejstre, men også velbevandrede i det nepalesiske køkken og i stand til at forholde os kritiske.

Vi træder ind i det store, aflange lokale (i min optik ret lig stilen på samtlige restauranter i Kathmandu) og mødes af et stort smil fra den unge Sameer, som i løbet af aftenen deler ud af sig selv og engagerer sig i vores mange spørgsmål med opmærksomhed, ydmyghed og stort overskud. Ved indgangen hilses vi også velkomne af en buddhastatue, over os hænger bedeflag, en maske og fotos af bl.a. Himalayabjergkæden, og rundt omkring i rummet står de populære syngeskåle, flere buddhaer, elefantstatuer, små bedehjul og både danske og nepalesiske flag.

Menukortet rummer både pakora, momo, sekuwa, chowmein og thali (dal bhat), hvor alle kan være med, uanset om man er til grøntsager, paneer, rejer, gris, kylling eller lam. Der er et imponerende udvalg af forretter, hovedretter og deleterter og også flere slags achar (pickle) og desserter – et udvalg, ingen af os tidligere har oplevet i lille Danmark.

Vi starter med at bestille drikkevarer, herunder hjemmelavet lemonade og en masala chiya. Lemonaden består af lime, mynte, sirup og noget ”soda”, som desværre smager syntetisk. Det er heldigvis aftenens eneste ægte skuffelse på menukortet. Peter synes at nyde sin masala chiya lidt mere. Den er ikke på menukortet, men han tog chancen og spurgte, om de alligevel har det, og selvfølgelig har en nepalesisk restaurant masala chiya. Den serveres uden sukker, så han selv kan dosere sødmene, og den smager og dufter lige, som den skal. Og så serverer Sameer en lille gave, en sel roti, og må undskyldende meddele, at den desværre er lidt tør, men smager godt dyppet i teen.

Vi deler to forretter, fem veg pakora og fem veg momo, hvilket er mere end rigeligt, da vi ved, at hovedretten kommer til at fylde godt. Maden kommer hurtigt, og sanserne er klar til fordybelse. Vi kan heldigvis konstatere, at vi er vilde med deres veg pakora. Sprøde, ”crispy”, ikke for fedtede, fyldt med frisk kål, løg og gule-

rødder og serveret med en god og lidt stærk tomat-achar. Den helt rigtige smag af spidskommen står frem, og nydelsen er stor blandt os alle. Vores veg momo smager efter min mening, som momoer skal - igen med en god smag af spidskommen – og det på trods af, at jeg ikke er stor momo-fan. Lækker struktur med fint bid – bliver vi enige om – en god blanding af sojabønner, kål og rødløg og serveret med samme lækre og meget passende achar. Vi har allerede - blot med forretten og Sameers venlige gestus - forladt Amager og er landet i dejlige Nepal.

Vi har alle længtes efter dal bhat, som er svær at opstøve i lille Danmark, så vi må selvfølgelig have deres thali. Vi får henholdsvis veg thali og paneer thali, som næsten består af det samme, dog med tilføjelse af en perfekt saltet og veltilberedt paneer curry. Vi får alu jeera (kartofler med spidskommen), takari (grøntsagsscurry med bl.a. courgette og kartofler) fuldstændig lavet som i Nepal, saag (spinat, igen perfekt saltet), en let krydret dal, som også er lige i skabet, hvide ris, hjemmelavet mangochutney, som man laver det i Terai, achar og selvfølgelig papadums, som dog desværre er en smule kedelige. Det eneste, vi mangler, er gundruk (fermenterede grøntsager), men begejstringen over måltidet er så stor, at det ikke gør noget. Og da vores vært meddeler os, at vi kan få refill på det hele, undtaget paneer curry, er vi tilnærmelsesvis lykkelige trods udsigten til lidt for mætte maver, for vi skal også nå at prøve en dessert.

Desserten bliver yomaris lavet på risdej med fylde af henholdsvis kondenseret mælk og melasse. De er lidt mindre, end de plejer at være, og selv om de smager af yomari, som vi kender dem, er der

lidt for meget dej ift. melasse. Vi er vist på jagt efter den tunge, søde smag. Heldigvis får jeg tjekket, at min rejse til Nepal om et par måneder tilfældigvis ligger på samme tid som Yomari Punhi: en newarifestival, som markerer afslutningen på rishøsten. Så skal der spises yomari!

Undervejs kigger vi ud på byggestilladset foran vinduerne og bliver mindet om, at vi altså befinder os på Amager og ikke Nepal. Sanserne er dog for længst rejst de 7840 km til Kathmandu, og vi nyder både smagen, lyden, synet og duften af Nepal samt nærende menneskemøder med vores værter. Den unge mand, Sameer, der serverer vores mad, fortæller om sit liv i Danmark, sit studie og sin vej hertil. Og snakken går om den nye borgmester i Kathmandu, Balen Shah, og hans mange fine tiltag med bl.a. lyskryds, forbud mod brug af horn/dyt og etablering af flere parker. Ejerparret kommer også ud og hilser på. De er smilende og taknemmelige for vores besøg, men vi vurderer, at vores taknemmelig er størst, for det har været en givende aften med både god mad, fantastisk service og det, vi alle rejser til Nepal for: den nepalesiske venlighed og den smittende gode energi. Tre en halv time senere er vi fyldt op af Nepal og klar til at bevæge os ud på Amager igen og hver især drømme om vores kommende Nepalrejser.

Maiya Nepali Kitchen, Højdevej 61. 2300 København S (lige over for Filips Kirke på Kastrupvej), www.maiya.dk samt på Facebook.

Water2Nepal

Et drikkevandsprojekt, der transformererede mere end bare tørst

Af Surya Prajapati

Foto: Water2Nepal

Hvad kan et drikkevandsprojekt medføre? Det hurtige svar ville være: rent vand til et lokalsamfund, forbedrede levevilkår og generel sundhed. Alt sammen sandt. Men hvad nu, hvis jeg fortalte dig, at et enkelt drikkevandsprojekt kan levere meget mere end blot rent vand? At det kan levere resultater, der spredt sig som ringe i vandet og påvirker teknologi, styring, træning, forskning og bæredygtig drift.

Dette er historien om Water2Nepal, et projekt i hjertet af Chitwan, i Madi Kommunes Ward 8, der startede med målsætningen at løse et lokalt drikkevandsproblem, men endte med at omskrive, hvad et vandprojekt kan udvirke.

Fra fiasko til vision

Rejsen til Water2Nepal begyndte med velkendte udfordringer. Ligesom de fleste vandsystemer i Nepal var Madi-08's eksisterende vandforsyninger dysfunktionelle på grund af en lang række problemer. Vi udførte først en undersøgelse for at forstå, hvorfor systemerne fejlede. Årsagerne var de samme som den bredere nationale tendens: forældede designs, underdimensionerede rørledninger, dårlig konstruktion, mangelfuld ledelse, utrænede driftsteknikere og mangel på økonomisk bæredygtighed.

I stedet for blot at lappe på det i forvejen dårligt fungerende system, havde parterne bag Water2Nepal mod og ambition til at indtænke fremtiden. Visionen var dristig, men enkel og i tråd med lokalsamfundets ønsker: én husholdning – én vandhane, understøttet af et system, der kunne fungere i mange år og vokse i takt med samfundet.

På den baggrund blev der underskrevet en aftale mellem tre parter: Jysk landsbyudvikling i Nepal (JLIN), Madi Kommune og JLINs partnerorganisation, MIISDP. I 2019 sagde Grundfos Fonden ja til at yde den nødvendige økonomiske støtte. Da finansieringen var sikret, blev Envidan A/S, en dansk vandforsyningsvirksomhed med hovedsæde i Silkeborg, hyret til at stå i spidsen for det tekniske design og projektledelsen.

Aftale mellem JLIN, MIISDP og Madi Kommune

Designet for fremtiden

I modsætning til mange projekter, der kun fokuserer på de nuværende problemer, er Water2Nepal designet med en langsigtet fremtid i tankerne. Envidan udarbejdede først forskellige scenarier for potentielle vandforsyningsystemer, og da det mest effektive scenarie var fundet, blev det detaildesignet med fokus på økonomisk bæredygtighed samt enkel drift og vedligeholdelse.

Hydrauliske simuleringer sikrede optimale rørdimensioner og et stabilt vandtryk i hele systemet og hos brugerne. Der blev introduceret en trykforstærkende facilitet, en såkaldt booster-station, der skulle kompensere for terrænudfordringer i de områder, hvor vandtårnet ikke kunne levere vand med tilstrækkeligt højt tryk. Da Danmark er blandt de globale ledende inden for vand- og miljøsektoren, uanset om det gælder teknologiudvikling eller generel viden om styring af den overordnede vandcyklus, besluttede Water2Nepal at invitere andre danske virksomheder til at deltage i projektet. AVK A/S og Kamstrup A/S troede på projektet og den klare intention om at levere drikkevand, og der blev indgået en partnerskabsaftale. AVK A/S donerede de ventiler, der var nødvendige for projektet og Kamstrup donerede intelligente vandmålere og kommunikationsinfrastruktur, som sikrede, at Water2Nepal helt fra starten havde mulighed for at implementere avancerede løsninger.

Byggeri med kompromisløs kvalitet

Implementeringen af projektet begyndte i 2020 med dybdeboringer, efterfulgt af et større anlægsarbejde påbegyndt i 2022 efter corona. Man var bekendt med de fleste nepalesiske vandsystemers akilleshæl: defekte svejsninger og dårligt rørlegerarbejde. Water2Nepal var fast besluttet på at bevise, at disse problemer kunne løses med de højeste mulige standarder, selv i landlige om-

Installation af ventiler fra danske AVK

Rørsvejsning

Tryktest

råder af Nepal, ved at bruge af veluddannede svejsere og rørlægere. Både elmuffesvejsning og stuksvejsning blev anvendt, og hele ledningsnettet blev løbende tryktestet, hvilket er meget sjældent i vandsektoren i Nepal. Resultaterne var slående. Ud af 16 km hovedrørledninger, der var svejset og lagt, blev der ikke observeret en eneste fejl under tryktesten. Efter to års drift er der stadig ikke registreret lækager i hoveddistributionsledningerne.

På samme måde blev der brugt pumper, ventiler, målere og fittings af bedste kvalitet for sikre, at den høje kvalitet blev implementeret på alle niveauer. Opfyldelsen af kvalitetskravene vil medføre, at der i driftsfasen vil være mindre vedligeholdelse og mindre behov for udskiftning af komponenter.

Innovativ vandforsyning

Energiforsyningen er en vigtig del af alle vandsystemer, selvom den ofte forekommer skjult. Her implementerede Water2Nepal et hybridt solcelle-netværks-system. Der blev installeret solpaneler til at drive pumperne i løbet af dagen, hvilket vil reducere elregningen drastisk. Når solenergien ikke er tilstrækkelig, blander solenergien sig med strøm fra elnettet i stedet for at skifte helt over til strøm fra nettet. Dette hybridsystem, sandsynligvis det første af sin slags i Nepal, optimerer energiforsyningen til vandværket, og derved spares der yderligere på strømforbruget.

Genopfyldning af nedgravning

Solpaneler

Træning af en lokal operatør

Installation af intelligente vandmålere fra Kamstrup

Pumperne er udstyret med frekvensregulatorer og tryksensorer for at opretholde et ensartet tryk i systemet og hos forbrugerne, uanset vekslede behov.

Mere end bare vand: Intelligente vandmålere og forskning

En af projektets stolteste milepæle er, at det er den første vandforsyning i Nepal, der har implementeret intelligent forbrugsmåling i stor skala. Hvert tappested, hver zonefordeling og produktionsanlægget overordnet er udstyret med vandmålere med et integreret kommunikationssystem. Fjernaflæsninger erstatter manuelle aflæsninger og beregninger samt giver nøjagtige, timebaserede forbrugsdata, hvilket åbner mulighed for løbende vandbalance-monitorering og optimering af driften. Automatisk forbrugsmåling og levering af forbrugsdata sparer mandetimer, som ellers ville være blevet brugt på manuel aflæsning af målere og manuel fakturering. I de senere år er brugen af mobilbank (som vores MobilePay) vokset drastisk i Nepal, også i landområder. Forbrugsdata er integreret med faktureringsystemet, og brugerne har mulighed for at betale via mobile betalings-apps.

Ud over at projektet som helhed er innovativt tænkt, har de timebaserede forbrugsdata åbnet et nyt kapitel indenfor vandforsyning i Nepal. Vi og vores nepalesiske samarbejdspartnere kan nu forske i forbrugsmønstre, brugeradfærd m.v. I samarbejde med Kathmandu Universitet bliver forbrugsdata studeret for at give nye, opdaterede resultater vedrørende vandforbrugsmønstre.

Videndeling former fremtiden

Projektets placering
Population
Designkrav
Designet til
Dybdeboring
Specifik kapacitet
Samlet rørledningslængde
Antal zoner
Kapacitet for 27 meter højt vandtårn
Installerede solpaneler
Installeret solenergi kapacitet

Water2Nepal har ikke bare leveret rør og infrastruktur; projektet blev et læringscenter.

I hele byggeperioden leverede projektet sidemandsoplæring til lokale operatører. Det gav projektet to klare fordele. For det første fik de lokale teknikere faglige færdigheder inden for svejsning og drift af vandsystemer, og for det andet fik de indsigt i detaljer om systemet. Flere af dem blev ansat som drifts- og vedligeholdelsesteknikere.

Dette er ikke bare infrastrukturudvikling, men kapacitetsopbygning i praksis.

I 2023 blev der afviklet en national workshop med deltagelse af ministeriet for vandforsyning og den internationale NGO, Oxfam Nepal, hvor vi delte vores erfaringer med projektet og fik gode diskussioner om opdatering af de nationale retningslinjer for design af vandforsyningssystemer. I forlængelse af workshoppen blev der for mere end 40 nepalesiske ingeniører og teknikere arrangeret to dages undervisning i systemdesign og anlæg af vandforsyningssystemer.

I regi af Water2Nepal blev der i foråret 2025 afviklet et ugelangt kursus for vandforsyningsteknikere fra Madi Kommune. Kurset fokuserede på rørsvejsning og praktisk forståelse af vandforsyningsdrift. Mange ingeniørstuderende har desuden besøgt Water2Nepal og lavet opgaver i samarbejde med MIISDP og Envidan.

Som ringe i vandet ...

Water2Nepal, som i Madi kaldes Hamro Paani (Vores vand), blev indviet og officielt overdraget til Madi Kommune i februar 2025, dvs. efter at anlægget var gennemtestet og havde kørt i mere end et år.

Brugeren Madhu Dhakal udtrykte sin glæde, da hendes vandhane blev tilsluttet:

”Før hentede jeg vand fra en brønd. Vandet var aldrig rent, og vi lod partikler og snavs i vandet bundfælde, før vi brugte vandet i husholdningen. Nu, hvor jeg har Hamro Paani, tror jeg ikke, der er nogen, der er lykkeligere end mig”.

Hamro Paani fungerer, og brugerne betaler efter forbrug. En lokal vandværkskomité er ansvarlig for driften af vandforsyningen, og kommunen støtter driften af systemet.

Madi Kommune, Ward 8, Chitwan distrikt, Nepal
4000 borgere
127.750 m³ vand/år
420 familier
100 meter
2,9 liter/sekund/meter
28 km
6
280 m
124 stk. (à 270 Wp)
34,1 kW

Hvad der begyndte som et simpelt drikkevandsprojekt, er nu blevet til højkvalitets infrastruktur, der er bygget til at holde længe, med kapacitetsopbygning gennem praktisk oplæring, hvor intelligent teknologi muliggør forskning og bedre styring, med energiinnovation, der reducerer driftsomkostningerne og med indflydelse på nationale retningslinjer, efteruddannelse og sektoriel videndeling.

Water2Nepal har vist, at når vision, teknologi og samarbejde går op i en højere enhed, kan en vandforsyning meget mere end bare slukke tørsten: det kan sætte nye standarder for en hel nation. Projektet trækker på dansk ekspertise, nepalesisk robusthed og stort lokalt ejerskab – og har fokus på at skabe noget, der er større end vand: det er et eksempel for fremtiden.

Surya Prajapati er projektingeniør hos Envidan A/S med særligt projektansvar for Water2Nepal. Surya er uddannet i Danmark og har de seneste seks år primært arbejdet i vand- og spildevandssektoren. E-mail: suraycha@gmail.com.

Jysk landsbyudvikling i Nepal er en almennyttig forening med hovedsæde i Silkeborg. Gennem videndeling støtter foreningen udviklingen i Madi Kommune. Udviklingsarbejdet sker gennem og i samarbejde med foreningens lokale partnerorganisationen MIISDP, Madi Integrated Inclusive Sustainable Development Project.

GØDNING

Bønderne i Nepal er af den kemiske industri blevet indoktrineret til at tro på kunstgødning som aldeles uundværligt. Der opstår regelmæssigt mangel på kunstgødning, og så må man være kreativ. Hvis man bor tæt på grænsen til Indien, kan man jo tage på en indkøbsrejse til nabolandet. MEN hvad er det, man får med hjem? Kvalitetskontrollen er jo ikke eksisterende. Det samme gælder i øvrigt moms. Gødningen skal også pakkes om, så den fremtræder som et nepalesisk produkt. En rapport anslår, at op mod 70 % af landets import af gødning – der er på omkring 700.000 tons årligt – ankommer af ’irregulære kanaler’. Måske skulle de hellere læse artiklen fra Trianglen i Nepal Vision 2024, nr. 1. Her står, at udgifterne til kunstgødning og pesticider er så høje, at omlægning til økologisk landbrug er en god ide.

Kathmandu Post, 1.8.2025

NYE NUMMERPLADER FÅR SINDENE I KOG

Tilbage i 2021 havde regeringen en plan om, at nummerplader på biler, motorcykler og lastbiler skulle skiftes ud, så de gamle med davanagiri-skrift skulle afløses af nye prægede plader med ’engelsk’ skrift. På grund af folkelig modstand blev planen sat i bero. Men i august i år blev planen genoplivet. Fra 17. september vil ny- og omregistreringer medføre en nummerplade, hvor teksten er fremhævet med præg og skrevet med det latinske alfabet. Det bliver spændende, om det rent faktisk vil være muligt for myndighederne at skaffe de nødvendige nummerplader. Og så skal folk affinde sig med at betale mellem NPR 2.500 og 3.600 for nummerpladen. Blandt fordelene er, at pladerne er svære at snyde med, bl.a. fordi de indeholder en RFID-chip, samt at de vil muliggøre oprettelsen af et nationalt motorregister.

Kathmandu Post, 26.8.2025

SENESTE

Under demonstrationerne den 8.-9. september blev der også sat ild til den afdeling under transportministeriet, der tager sig af både nummerpladerne og kørekortene. Over 600.000 nummerplader til motorcykler og andre køretøjer gik til i branden. Kun 200.000 havde man nået at fordele. Kørekortkontoret mistede 18.000 færdige kørekort, ligesom departementets datacenter gik til. Man forventer en omkostning på ca. 50 mio. NPR til reetablering af centret.

24 Ghanta Nepal (Facebook), 10.10.2025

NEJ TIL ’BANSI’ - HURRA FOR ELMÅLERE

Bansi er den lokale betegnelse i Dhanusha-distriktet i Madhesh-provinsen for ’at hægte sig på elforsyningsnettet’, på dansk kaldet strømtyveri. Det er farligt – med risiko for stød og kortslutning og i værste fald ildebrand og dødsfald. Det har dog været den eneste mulige vej til elektricitet, hvis man ikke var grundejer, for kun grundejere kunne få en elmåler og dermed lovlig adgang til nettet.

Den asiatiske udviklingsbank og den norske ambassade har nu i et fælles projekt betalt for installation af elmålere hos distriktets fattige. De lokale slipper for risikoen for stød og kortslutninger, elselskabet slipper for at bruge tid på at jage de illegale brugere. Nu er alle glade. De fattige, fordi de får regelmæssig elforsyning og lys i deres hjem - og elselskabet, fordi strømspild mindskes. Beboerne er tilmed stolte over at betale for eget forbrug.

Kathmandu Post, 29.9.2025

TE ER SUNDT – NOGLE GANGE

Fra kryolitminen på Grønland har vi dårlige erfaringer med det kemiske stof flourid. Men stoffet findes også – ganske vist i meget mindre koncentrationer – i visse teer. Professor Philippe Grandjean skriver, at der i forbindelse med graviditet kan være grund til forsigtighed. De danske sundhedsmyndigheder anbefaler, at man højst drikker to kopper te om dagen. Det er især teer fra Østafrika, der indeholder flourid i høje koncentrationer.

”Man kan sagtens få mere end 1 milligram fluorid i en enkelt kop te, og det er alt for meget Omvendt er der næsten ingenting i den økologiske te fra Nepal eller i Darjeeling first flush, så man kan sagtens drikke hele potten, hvis det er den rigtige slags te”.

Politiken, 26.8.2025

CYKEL-RICKSHAW

57-årige Babu Tamang kører cykel-rickshaw i Kathmandu. Men har skiller sig ud fra sine kolleger ved at have sin hund med på cyklen eller rettere i passagersædet. Altså så længe han er ledig. Når der kommer kunder, viger hunden pladsen og løber efter rickshaw’en. Bubu fik hunden for et par år siden, efter at en leopard havde dræbt hans foregående hund hjemme i den landsby, han kommer fra. Da han så fik øje på den forhutlede Shyam i en garage, var det kærlighed ved første blik. Kunderne synes, at hunden er en ekstra oplevelse ved turen, og der falder ofte en ekstra drikkeskilling i den anledning.

Kathmandu Post, 1.8.2025

Den kvindelige hovedperson, Bhumi, spilles af Pa-bitra Khadka, der blandt andet har en uddannelse i klassisk dans. Hun har været tilknyttet Shilpee Theatre siden 2015 og har siden spillet i 15 teaterstykker

NEPALESISK TEATERSTYKKE OM IDENTITET

Tekst og foto: Marianne Østergaard

I sommer besøgte det nepalsiske teater, Shilpee, Danmark, Tyskland og Sverige med deres seneste stykke, *Lost & Found*, skrevet af Ghimire Yubaraj. I Danmark opførte de stykket i København og Odense. I Sverige optrådte de i Göteborg og Stockholm, og i Tyskland opførte de forestillingen i fem byer.

Scenen er haven i Nirvana Guest House, hvor to mennesker sidder ved et cafébord. Bhumi er turistguide, 25 år og statsløs nepaleser. Sagar 48 år og bor i Canada med sin kone og børn. Stykket består hovedsagligt af en samtale, hvor de to forsigtigt lærer hinanden at kende, men senere kommer også gæstehusets tjenere ind med deres historie, og derefter også Siddharta og hans hustru Yashodhara – idet Sagar og Bhumi gennemspiller scener i deres liv. Det moderne Nepal krydsklippes med en af landets mest kendte traditionelle fortællinger.

Lost & Found handler om en problematik, som er alvorlig og presserende for tusinder af mennesker i Nepal, nemlig det, ikke at have en identitet. Der er ikke tale om en psykologisk problemstilling, men om en håndgribelig mangel på national identitet.

Om samfundets manglende anerkendelse af, at man overhovedet eksisterer som menneske.

Det handler ikke 'blot' om at være statsløs, men om, at ens fødsel slet ikke registreres, og man derfor ikke har den basale dokumentation for, at man findes. Det har betydning for ens chancer, rettigheder og handlemuligheder på næsten alle livsområder: Adgang til sundhedsydelser og uddannelse, mulighed for at kørekort, åbne en bankkonto eller skaffe sig en bolig.

"Men det betyder også noget for ens selv-tillid og selvspekt. Det er en ydmygende eksistens ikke at have en identitet", fortæller Ghimire Yubaraj, leder af Shilpee Theatre og forfatter til stykket *Lost & Found*. Han anslår, at det drejer sig om mindst

300.000 mennesker i Nepal, i særlig grad mennesker fra den etniske befolkningsgruppe madeshierne, men også alle mulige andre befolkningsgrupper.

Hvordan er temaet identitet forbundet med historien om Siddharta?
"Nationalisme, nationalitet og statsborgerskab defineres og kontrolleres af mænd her i landet," forklarer Yubaraj. "Ethvert barn anerkendes og respekteres ud fra faderens navn. Modernen behøver paradoksalt nok - officielt - ikke engang at eksistere. Og det er ikke noget, der lige er opstået. Det har stået på langt tilbage i historien og eksisterer stadig i næsten samme form i dag. Historien om Siddharta, Yashodhara og deres søn Rahul er et godt eksempel på det, fordi Siddharta også forlader sit barn Rahul, men senere kommer og kræver ham tilbage."

Shilpee Theatre
Teatrets navn 'Shilpee' stammer fra sanskrit og betyder skaber, kunstner eller håndværker. Det referer til kreativitet i bredeste forstand.

Shilpee opstod, da en gruppe venner for 20 år siden fik den skøre idé at etablere et teater.

"Vi havde den store drøm at forandre samfundet gennem teaterforestillinger," fortæller Yubaraj. "I dag kan vi se, at det var lidt naivt."

Shilpee Teatret har base i bydelen Battisputali, 15 minutters gang fra den internationale lufthavn i Kathmandu og fem minutters gang fra hovedindgangen til hinduernes største helligdom, Pashupatinath templet. Her har de deres samlingssted med en teatersal, hvor de mødes, øver og opfører deres forestillinger.

Shilpee er imidlertid også i høj grad et turnéteater, der drager ud i hele Nepal og optræder i mindre byer og landsbyer. "For det meste turnerer vi med 'åbne', interaktive teaterforestillinger," siger Yubaraj. "Vores målsætning er at få publikum til at tænke over, hvad de synes er vigtige problemer netop nu. Hvordan problemer ødelægger samfundet. Samtidig er traditionel scenekunst stadig noget nyt i mange byer og lokalsamfund i Nepal, og det vil vi gerne bringe ud til dem."

I efteråret 2025 er Shilpee Theatre på turné i Nepal, denne gang til byerne Bharatpur, Damauli, Pokhara og Ghorahi.

På teaterskole i Danmark
Yubaraj har en særlig relation til Danmark, fordi han boede her fra 2009 til 2012, da han var elev på den internationale teaterskole, The Commedia School, i København. Yubaraj stammer fra det sydøstlige Nepal. Han skrev digte og noveller allerede som

Den mandlige hovedperson, Sagar, spilles af Sumit Bhandari

barn og deltog også teaterforestillinger i skoletiden. Han kom til Kathmandu for at studere og tog et et-årigt teaterkursus i en kulturel forening, samtidig med at han levede af at skrive journalistik.

Han fik ansættelse på Aarohan Theatre, hvor han var fra 2001 til 2007. Han etablerede Shilpee Theatre sammen med syv venner i 2007. Efter at have arbejdet med Shilpee et par år følte Yubaraj, at han havde brug for mere skuespiluddannelse og fik et stipendium til at studere på The Commedia School. Sådan kom han til at bo og studere 2-3 år i København.

Og i sommer blev det så til et gensyn med byen og venner fra dengang.

Marianne Østergaard er freelance journalist. Hun har siden et MS-projekt i 1992 besøgt landet syv gange, oftest på private rejser, men i 2008 for at gennemføre et interaktivt kommunikationsprojekt mellem danske og nepalesiske skoleelever.

SEIKO

EN KOMPETENT
REJSEPARTNER

SEIKO CLASSIC

• SUR525P1

**Ure
Smykker**

Bjergegade 9 - 3000 Helsingør
TLF: 49216723
www.ure-smykker.dk

KOM I GODT SELSKAB

Du får her en introduktion til nogle af forårets arrangementer i Dansk-Nepalesisk Selskab.

Yderligere oplysninger findes på bagsiden af bladet og på vores hjemmeside: <https://nepal.dk/arrangementer/>.

THE GREAT HIMALAYAN TRAIL - PÅ PAPIRET OG I VIRKELIGHEDEN

Hør Lars Gundersen fortælle om baggrunden og historien bag The Great Himalayan Trail (GHT). GHT er en af de længste og højeste vandruter i verden. Den strækker sig over 4.500 km fra Indien mod vest, gennem Nepal og til Bhutan i øst. Turen gennem Nepal er på godt 1.700 km og vil, hvis den skulle tages i ét stræk, tage 150-160 dage.

Inger Marie Arildsen vil fortælle om sine trekkingture i Nepal, der som brikker i et puslespil endte med at blive samlet til sin helt egen udgave af GHT.

Torsdag den 15. januar, kl. 19 i Roskilde

FIRE FANTASTISKE FORTÆLLINGER FRA NEPAL

Dansk-Nepalesisk Selskab har bedt fire af foreningens erfarne nepalrejsende om hver at fortælle en historie fra Nepal, som har gjort indtryk og som står tilbage i erindringen som noget helt ekstraordinært. Deltagerne får lov til at medbringe fem fotos og har hver 15 minutter til at fortælle deres historie. Temaet er mødet med Nepal i bred forstand – hvad det skal handle om, vil være op til historiefortællerne selv. Fælles for alle deltagerne er, at de alle har rejst meget i Nepal, både i de bjergrige egne op mod Tibet og i lavlandet, tæt på grænsen til Indien, hvor de har mødt Nepals forskellige folkeslag og er blevet fascineret af deres kultur og levevis.

Torsdag den 22. januar, kl. 19 i København

TILBAGELEVERING AF KULTURSKATTE TIL NEPAL

I disse år tilbageleveres stadig flere genstande til Nepal, som i årtier har stået på vestlige museer.

Hvor de engang blev indsamlet i videnskabens navn, ses de i dag som dele af Nepals kulturarv, der bør leveres tilbage til deres oprindelsesland. Både forskningen og verden har ændret sig i løbet af det 20. århundrede – og det samme har museernes rolle.

I foredraget går vi bag avisoverskrifterne og ser nærmere på den komplekse virkelighed bag overskrifterne: Hvad handler tilbageleveringerne egentlig om - i Nepal og globalt? Hvorfor ser vi tilbageleveringerne netop nu? Og hvilke spørgsmål rejser de om historie, etik, videnskab, samarbejde og sund fornuft?

Mandag den 2. februar, kl. 19 i Aarhus

KAMPEN MOD KORRUPTIONEN

Korruption er et væsentligt problem i Nepal. Det har i årevis udløst store protester, og nu også de voldelige uroligheder, der kulminerede i starten af september 2025.

Nepal har i mange år scoret lavt på Transparency International Corruption Perceptions Index, og der er en dyb folkelig frustration over den systemiske korruption og nepotisme, som har bidraget til fattigdom, arbejdsløshed og politisk ustabilitet.

Dansk-Nepalesisk Selskab har inviteret formanden for Transparency International Danmark og medlem af EU's anti-korruptionsnetværk, **Jesper Olsen**, til at holde et foredrag om korruptionens væsen og arbejdet for at komme den til livs i lande som Nepal.

Torsdag den 26. februar, kl. 19 i København

ROLWALING-DALEN I DET NORDØSTLIGE NEPAL

– udvikling eller afvikling

Rolwaling-dalen ligger lige vest for Khumbu og Everest. Selvom dalen er meget mindre besøgt end naboen mod øst, er den alligevel dybt påvirket af mødet med den globale verden. Den traditionelle landbrugsøkonomi er stort set forsvundet, og befolkningen er flyttet til Kathmandu og blevet en integreret del af Himalayabjergenes turistindustri. Det er på mange måder kulturafvikling.

Kan afviklingen vendes til udvikling – og skal den vendes? Findes der i Rolwaling-dalen potentialer til at genetablere et bæredygtigt samfund, måske endda på helårsbasis? Findes der blandt de vestlige vækstsamfunds turister noget, der kan tænkes at spille sammen med de muligheder, Rolwaling-dalen vil kunne tilbyde? Er det overhovedet realistisk og rimeligt at tænke i kulturudvikling?

Tirsdag den 3. marts, kl. 19 i Aarhus

HINDUISME OG BUDDHISME

– Nepal som religionshistorisk tidsmaskine?

Antropologer og religionshistorikere har af og til omtalt Nepal som “Indien i støbeskeen” eller som en decideret “tidsmaskine”, hvor man træder direkte ind i den indiske middelalder og oplever hinduisme og buddhisme på måder, som man troede var gået tabt for længe siden. Andre har fremhævet, at Nepal ikke blot udgør en tidlig version af Indien, men har sit eget særpræg og helt unikke bidrag til religionshistorien. Ikke mindst i form af den særegne nepalesiske fusion af hinduisme, buddhisme og tantra og det komplicerede kastesystem, som vi vil kigge nærmere på i dette foredrag.

Bjarne Wernicke-Olesen er forskningslektor i indiske religioner og indiske sprog i Oxford. Hans forskning drejer sig især om gudindedyrkelse og tantra, og han underviser bl.a. i hinduisme og buddhisme samt sprogene sanskrit og pali.

Fredag den 20. marts, kl. 19 i København

MIGRATIONENS BETYDNING FOR DET NEPALESISKE SAMFUND

Et stort antal nepalesere migrerer hvert år. Officielt forlod 494.000 nepalesere Nepal i 2023. Hvilke udfordringer er der forbundet hermed? Er det et problem, at ca. 20 % af befolkningen arbejder som migrantarbejdere i Golfen, Indonesien, Malaysia, Syd Korea - og ikke mindst i Indien? I 2024 var der 7.070 nepalesiske studerende i Danmark. Hvilken betydning har migrationen for det nepalesiske samfund? Foredraget sætter fokus på de roller, som fattigdom, klimaforandring, sociale medier og skiftende nepalesiske regerings politik spiller, og vil belyse både positive og negative konsekvenser af migration.

Mandag den 13. april, kl. 19 i Aarhus

GENERALFORSAMLING OG NYT OM DEN POLITISKE SITUATION I NEPAL

Nepal har siden Gen Z-oprøret og opløsningen af parlamentet i starten af september befundet sig i dyb krise. Den midlertidige regering har udskrevet valg til afholdelse 5. marts, men det vides i skrivende stund ikke, om det skal lykkes kræfter i de gamle partier at omstøde den beslutning. Det er en tid med store forhåbninger til fremtiden, men også mange bekymringer for, om de unges kamp mod korruptionen og for deres rettigheder skal lykkes.

Vi starter med spising. Generalforsamlingen starter efter beretningen om den politiske situation.

Torsdag den 16. april kl. 18 i København

FORÅR PÅ HELGENÆS

Oplev Djurslands sydligste spids på denne vandretur mellem Sletterhage Fyr og Lushage.

En flot vandretur i et til tider stærkt kuperet landskab, med enestående udsigter, spændende geologi og triste mindelser om besættelsestiden.

Søndag den 19. april kl. 10. Vi mødes på P-pladsen ved Sletterhage Fyr (Billede: Sletterhage Fyr)

FORÅRSVANDRETUR PÅ BOGNÆS VED ROSKILDE FJORD

Bognæs er en halvø beliggende i bunden af Roskilde Fjord i Nationalpark Skjoldungernes Land. Den er forbundet med Sjælland via en smal landtange og ligger omgivet af Kattinge Vig, Bredningen og Lejre Vig. Bognæs er kendt for sin naturskønne beliggenhed med strandenge, rørsumpe og højstammet bøgeskov.

Lørdag den 2. maj kl. 13. Vi mødes på Bognæs P-plads

Aarhus

Møderne afholdes i DOKK1, Hack Kampmanns Plads 2, 8000 Aarhus C, hvor ikke andet er nævnt.

■ Mandag den 2. februar 2026, kl. 19.00

Tilbagelevering af kulturskatte til Nepal

Ulrik Høj Johnsen

■ Tirsdag den 3. marts 2026, kl. 19.00

Rolwaling-dalen i det nordøstlige Nepal – udvikling eller afvikling?

Torbjørn Ydegaard

■ Mandag den 13. april 2026, kl. 19.00

Migrationens betydning for det nepalesiske samfund

Neil Webster og Knud Olander

■ Søndag den 19. april 2026, kl. 10.00

Forår på Helgenæs

Mødested: P-pladsen ved Sletterhage Fyr, Sletterhagevej 58, 8420 Knebel

Roskilde

Mødet afholdes på Roskilde Bibliotek, Dronning Margrethes Vej 14, 4000 Roskilde.

■ Torsdag den 15. januar 2026, kl. 19.00

Great Himalayan Trail

v/ Inger Marie Arildsen og Lars Gundersen

København

Møderne afholdes i Forsamlingshuset, Onkel Dannys Plads 5, 1711 København V, hvor ikke andet er nævnt.

■ Torsdag den 8. januar 2026, kl. 19.00

Genopbygning af Nepal efter jordskælvne i 2015

Cameron Warner

■ Torsdag den 22. januar 2026, kl. 19.00

Fire fantastiske fortællinger fra Nepal

Fire danskere fortæller hver en historie fra Nepal, der har gjort udsletteligt indtryk på dem.

■ Torsdag den 26. februar 2026, kl. 19.00

Kampen mod korruptionen

Jesper Olsen, Transparency International Danmark

■ Fredag den 20. marts 2026, kl. 19.00

Hinduisme og buddhisme – Nepal som religionshistorisk tidsmaskine

Bjarne Wernicke-Olesen

■ Torsdag den 16. april 2026

Kl. 18.00: Spisning. Tilmelding og pris: Se www.nepal.dk

Kl. 19.00: Indlæg om den politiske situation i Nepal

Kl. ca. 20:30: Generalforsamling

■ Lørdag den 2. maj 2026, kl. 13.00

Forårsvandretur på Bognæs

Mødested: Bognæs P-plads, Bognæsvej 20, 4000 Roskilde

Machapuchare, "fiskehalebjerget" - 6,993 meter - her set fra Annapurna Basecamp - er en af Nepals mest ikoniske toppe, som ses overalt på plakater og billboards, i annoncer og på pengesedler. Og i selskabets logo.

Bjerget er helligt og må ikke bestiges og er heller ikke blevet det. En britisk ekspedition var i 1957 tæt på men stoppede efter aftale med kongen ca. 45 meter fra toppen. Siden er der aldrig givet tilladelse til en ekspedition. Der går dog ubekræftede rygter om, at newzealænderen Bill Denz i "1973 eller 1983" nåede toppen, men det er aldrig blevet verificeret.

Tekst og foto: Knud West Hansen

Yderligere oplysninger om de enkelte arrangementer findes på selskabets hjemmeside:
<https://nepal.dk/arrangementer/>

